

# Alue-Integraattori

5/2003 16.12.

- tietoa aluekehityksestä  
- information om regional utveckling

■ <b>PÄÄKIRJOITUS</b> Vahvistuvaa aluepolitiikkaa ..... 1	Tavoite 2 -ohjelmien väliarviointi ..... 11 Arvioinnin vaikeudesta ..... 13	■ <b>MUU KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ</b> Slovenian alueministerin vierailu ..... 19
■ <b>EUROOPAN UNIONI</b> Brüsselin kuulumisia ..... 2 Rakennerahastouudistus ..... 2 Aluepolitiikkaministereiden kokous Roomassa ..... 2 Näkemyksiä rakennerahastouudistuksesta ..... 3 Vuoristoalueet Euroopan unionissa ..... 5 Komission uusi viestintäopas ..... 6	* <b>Yhteisöaloitteet ja pilotit</b> Interreg IIIB -ohjelmien kuulumisia ..... 14 Interreg III ja Urban II -yhteisöaloite-ohjelma ..... 15 Naapuruustiedonanto ja naapuruus-ohjelmat ..... 16 Urbact-seurantakomitea kokoontui ..... 17 Kaupunkikonferenssi Milanossa ..... 17 Espon 2006 -ohjelma ..... 18	■ <b>KANSALLINEN ALUEPOLITIikka</b> Aluekeskusohjelma-alueet vuosina 2004-2006 ..... 20 Aluekeskusohjelman toteutus puolivälissä ..... 20 OSKE info ..... 21 Syksyn aluebarometri ..... 22 Maakuntien kehitysarviot ..... 22 Etätyön edistämisestä ..... 23 Valta- ja vastavirtaan ..... 24 Aluepoliittinen konferenssi 20.1.2004 ... 25
* <b>Tavoiteohjelmat</b> Tavoite 1 -ohjelmille lisärahoitusta ..... 6 Tavoite 2 -ohjelmille lisärahoitusta ..... 7 Tavoite 1 -ohjelmien väliarviointi ..... 8	■ <b>POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ- JA ALUEPOLITIikka</b> Alueministerit kokoontuivat Oslossa .... 18 NÄRPin kuulumisia ..... 19	■ <b>SVENSK RESUMÉ</b> ..... 25

## PÄÄKIRJOITUS

### Vahvistuvaa aluepolitiikkaa

Vuosi 2003 jää aikakirjoihin vahvana aluepoliittisena vuotena. Pääministeri **Paavo Lipposen** toisen hallituksen uudet aluepoliittiset linjaukset ja niitä toteuttavat hankkeet alkoivat tuottaa tulosta. Pääministeri **Matti Vanhasen** hallitus on antanut ja antamassa lisäpotkua näihin hankkeisiin ja tehnyt omia vahvoja linjauksiaan sekä on panostamassa lisää aluepolitiikkaan niin kansallisesti kuin EU:ssakin.

Eroja alueiden kehittämisedellytyksissä pyritään toden teolla kaventamaan. Tavoitteena on muuttoliikkeen ja väestörakenteen tasapainottaminen sekä peruspalvelujen turvaaminen koko maassa. Muuttoliike onkin vähenemässä. Haasteista suurin on väestörakenteen vinoutuminen. Se uhkaa viedä työllisen työvoiman, työpaikat ja elinvoiman monista maakunnista. Tarvitaan vahvaa politiikkaa, eikä vain aluepolitiikkaa.

Hallitus on viimeistelemässä uuden alueiden kehittämislain, ohjelmansa ja strategia-asiakirjansa pohjalta alueiden kehittämisen valtakunnallisia tavoitteita. Ne tulevat ohjaamaan aluepolitiikkaa seuraavat kolme vuotta. Luvassa on runsaasti konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä.

Hallituksen tuoreen päätöksen mukaisesti aluekeskusohjelmaa jatketaan nykyisillä keskusseuduilla myös vuosina 2004-2006. Pääosa aluekeskuksista on saavuttanut ohjelmakauden ensimmäisellä puolijal-

la hyviä tuloksia varsinkin seudullisen yhteistyön rakentamisessa ja seudun yhteisen strategian luomisessa. Nyt päästään tekemään työtä käytännön tulosten saavuttamiseksi eri elintasomuuttujissa kuten väestösä, työpaikoissa ja osaamisessa. Tätä työtä tuetaan myös laajentamalla aluekeskusten piirissä lakisääteistä seutyhteistyökokeilua sekä antamalla kokeiluseuduille uutta toimivaltaa. Helsingin seudun yhteistyörakenteista valmistuu selvitysmiehen ehdotus helmikuussa. Muutkin suuret kaupungit saavat räätälöidyn osansa uudesta aluepolitiikasta.

Uuden alueiden kehittämislain mukainen kansallinen aluepolitiikan ohjelma- ja toteuttamismenettely on ensimmäisellä kierroksellaan ja etenee lupaavasti. Maakuntien aseman edelleen vahvistaminen valtion alueellisten kehittämisrahojen suuntaamisessa ja muukin päätösvallan delegointi keskushallinnolta alueviranomaisille on selvitysmiehen piirustuslaudalla, josta se siirtyy hallituksen käsittelyyn helmikuun lopussa. Samalla syntyy myös nuotteja EU:n rakennerahastovarojen hallinnon yksinkertaistamiseksi.

Osaamiskeskusohjelman tulokset ovat olleet erinomaisia, myös uusien työpaikkojen suhteen. Uudet osaamiskeskukset aloittivat toimintansa päättyvänä vuonna. Koko ohjelmassa ja suurilla kaupunki-seuduilla

erityisesti tullaan painottamaan kansainväistymistä. Alueelliseen innovaatiopolitiikkaan on muutenkin tulossa ensi vuonna lisäpotkua.

Alueellistaminen on päässyt toden teolla käyntiin. Valtion keskushallinnon 27 000 työpaikasta noin 15 000 vapautuu tämän ja seuraavan vaalikauden aikana. Niistä pitää huomattava osa saada siirretyksi pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Yhdistettynä muihin kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin kehittämisanostuksiin 7000-8000 työpaikan siirrolla olisi todellista merkitystä ottaen huomioon myös päätösten symboli- ja signaaliarvon. Ehdotus alueellistamisen pitkäjänteiseksi ohjelmaksi valmistuu tammi-kuussa.

EU:n aluepolitiikan seuraavan kauden politiikan ja rakenteiden määrittelyssä siirrytään ensi vuonna neuvotteluvaiheeseen. Se on Suomen puolelta huolella ja vankasti pohjustettu ja herkeämätön työ jatkuu yli Euroopan. Kesken vielä olevassa hallituksen välisessä konferenssissa Suomi on tähän mennessä saavuttanut hyvät lähtökohdat Pohjois- ja Itä-Suomen tehokkaalle tukemiselle.

Kiitän kumppaneitamme ministeriöissä, maakuntien liitoissa ja muissa aluepolitiikkaa tekevissä organisaatioissa kuluvan vuoden rakentavasta yhteistyöstä. Toivotan jokaiselle rauhaisaa jouluaikaa sekä hyvää tuloksellista kumppanuuden vuotta 2004.

Pekka Kilpi



SISÄASIAINMINISTERIÖ  
INRIKESMINISTERIET

Alueiden ja hallinnon kehittämisosasto  
Avdelningen för utveckling av regioner  
och offentlig förvaltning

## Brysselin kuulumisia

HVK eli hallitusten välinen konferenssi on tällä hetkellä huomion kohteena unionissa. Vielä on ennenaikaista lähteä arvioimaan, mitä tuloksia tämä prosessi lopullisesti tuottaa. On kuitenkin todettava, että julkinen keskustelu on kohdistunut joihinkin poliittisiin muutoksiin, mutta monet suuret muutostrendit, kuten esimerkiksi alueiden aseman vahvistuminen, on jäänyt vähäisemmälle huomiolle. Läheisyysperiaatteen kirjaaminen perussopimukseen ja alueiden konsultointi lainsäädäntöhankkeissa ovat merkittäviä muutoksia. Jäsenvaltiot ovat suhtautuneet alueiden aseman vahvistamiseen yleensä myönteisesti.

Vuosien 1994–1999 ohjelmakauden viimeiset maksatukset ovat parhaillaan käynnissä. Suomi suoriutui ensimmäisestä ohjelmakaudesta kunniallisesti. Unionin aluepolitiikkaa toteutettiin Suomessa esimerkillisesti ja siihen budjetoidut varat tulivat käytettyä. Sitä samaa ei voi sanoa kaikkien muiden jäsenmaiden osalta. Kun viimeiset maksatukset on suoritettu palauttaa komis-

sio käyttämättömät rakennerahastovarat, ainakin 5.0 miljardia euroa, takaisin jäsenmaille. Suomi valmistautui hyvässä ajoin jo vuosia ennen määräaikaan ohjelmien sulkemiseen ja varat saatiin sidottua. Kaikissa jäsenmaissa hallinto ei ole toiminut yhtä tehokkaasti.

Jäsenmaiden ja alueiden suunnalta on esitetty vaatimuksia rakennerahastohallinnon yksinkertaistamiseksi. Näin tullaan varmasti menettelemään, mutta samaan aikaan on katsottava myös jäsenmaiden suuntaan. Onko esimerkiksi Suomessa sellainen kansallinen rakennerahastohallinto, että se varmistaa ohjelmien tehokkaimman mahdollisen toteuttamisen ja varojen käytön haluttuihin kohteisiin? Näin ei varmaankaan ole asianlaita. Myös kansallinen hallinto on viritettävä uudelleen. Varojen kierrättäminen keskushallinnossa ja pilkkominen pieniin siivuihin estää mittavien kehityshankkeiden käynnistämisen. Hankkeita voitaisiin kilpailuttaa keskenään ja varat käyttää sellaisiin kohteisiin, mistä saataisiin parhaat kehitysvaikutukset. Tämä edel-

lyttäisi ainakin budjetoinnin uudistamista ja maakuntien vastuun lisäämistä.

Agenda 2007 nimellä etenevä prosessi, johon kuuluu unionin budjetin kehitys vuosille 2007–2013 ja rakennerahastopolitiikka on edelleen komissiossa viimeisteltävänä. Jäsenmaiden taholta on esitetty toivomuksia, että keskustelua unionin budjetista ja aluepolitiikasta ei tuotaisi HVK:n kanssa samanaikaisesti neuvottelupöytään. Koheesioraportti ja budjettitiedonanto siirtyvätkin tammikuulle. Tämä aikataulun tarkennus antaa paremmat mahdollisuudet asioiden hallittuun käsittelyyn.

Vuodesta 2004 on tulossa aluepolitiikan supervuosi. Tammikuun koheesioraportin jälkeen alkaa neuvottelut uudistuksen sisällöstä. Keväällä komissio antaa rakennerahastoasetukset ja sitten alkaa työ neuvostossa ja koko homma pitäisi saada valmiiksi 2005 loppuun mennessä, jotta viranomaisille jäisi aikaa valmistautua uuteen kauteen. Pitääkö aikataulu – siihen on liian aikaista vastata.

*Paavo Pirttimäki*

## Rakennerahastouudistus

### ◆ *Aluepolitiikkaministereiden kokous Roomassa*

Aluepolitiikkaministereiden epävirallinen kokous pidettiin Roomassa 20.10.2003. Suomea kokouksessa edustivat alue- ja kuntaministeri **Hannes Manninen**, **Mårten Johansson** (SM), **Paavo Pirttimäki** (EUE), **Tiina Heiskanen** (SM) ja **Auli Korhonen** (KTM). Kokoukseen osallistui edustajat kaikista nykyisistä ja uusista jäsenmaista, komissiosta, alueiden komiteasta, Euroopan talous- ja sosiaalikomiteasta sekä neuvoston sihteeristöstä.

Kokouksen ilmapiiriin vaikutti komission sisällä ja jäsenmaissa käytävä tiivis ajankohtainen keskustelu EU:n tulevasta tavoitteista ja rahoituskehityksestä. Maat odottavat komission rahoituskehitys- ja rakennerahastouudistusesityksiä, jotka julkistetaan tammikuussa. Poliittiset linjaukset alue- ja rakenne-

politiikalle sisältyvät ns. kolmanteen koheesioraporttiin, jonka sisältö on jo pitkälti sovittu rakennerahastokomissaarien välillä. Käytännössä kuitenkin kaikki ratkaisut, niin rahoitus- kuin sisältökysymyksetkin, ovat vielä komissiossa auki.

Suurin osa maista vaatii aluepolitiikan harjoittamista jatkossakin koko unionin alueella. Komissaari **Barnier** sai runsaasti tukea pyrkimyksilleen turvata alue- ja rakennepolitiikalle vahva asema tulevassa EU-politiikassa. Yleinen näkemys myös on, että konvergenssi ja talouskasvu sekä solidaarisuus ja kilpailukyky kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa.

Alue- ja rakennepolitiikan rahoitustasosta käytiin suuntaa-antavaa keskustelua. Maat pääsääntöisesti välttivät esit-

tämästä täsmällisiä lukuja. Komissaari **Barnier** mainitsi referenssilukuna sekä Berliinissä sovittun 0,45 %:n tason että Kööpenhaminassa sovittun 0,43 %:n tason. **Barnierin** esityksestä sai vaikutelman, että komissio olisi hieman alentamassa alue- ja rakennepolitiikan rahoitustasoa Berliinin 0,45 %:n tasosta. Saksa vaati EU:n kokonaisbudjetille 1 %:n kattoa. Puolan puolestaan vaati, että tuki-intensiteetit eivät nykyisissä jäsenmaissa (niiden tavoite 1 phasing out alueilla) voisi nousta köyhimpien alueiden tuki-intensiteettejä korkeammiksi.

Alue- ja rakennepolitiikan tuen painopisteen siirtämisestä jatkossa unionin kaikkein köyhimmille alueille eli uusille jäsenmaille ollaan laajalti yksimielisiä, sillä maat ovat sitoutuneet varmistamaan unionin laajentumisen on-

nistumisen. Toinen asia, josta vallitsee laaja yksimielisyys, on tarve yksinkertaistaa alue- ja rakennepolitiikan hallintoa. Sen sijaan tavoitteen 1 ulkopuolisesta politiikasta (tuen tarve, rahoitustaso, välineistö) vallitsee merkittäviä näkemyseroja. Osa nettomaksajamaisista vaatii kyseisen yhteisötuen alas ajamista ja kansallistamista, osa nykyisistä jäsenmaista haluaa jatkaa laaja-alaista koko unionin alueen kattavaa politiikkaa.

Kestävän kasvun ja kilpailukykyyn kehittämisen yleistavoitteista vallitsee maiden välillä laaja yhdensuuntainen näkemys. Myös hakijamaat tukivat kasvu- ja kilpailukykytavoitteita yleisellä tasolla. Puheenvuoroissa painotettiin Lissabonin ja Göteborgin strategioiden sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja innovaatioiden merkitystä kilpailukykytekijöinä. Sen sijaan käytännön toteutusmalleista on esillä erilaisia näkemyksiä. Esimerkiksi Italia, Saksa ja Ranska ajavat voimallisesti ns. kasvu-aloitetta (Growth Initiative) osaksi yhteisön alue- ja rakennepolitiikkaa.

Suomi korosti alueellisen kilpailukyvyn lisäämistä, pohjoisten erittäin harvaan asuttujen alueiden aseman turvaamista liittymissopimuksen sisältämää ratkaisua kunnioittaen, sisämarkkinoiden reuna-alueiden huomioonottamista tulevassa uudistuksessa sekä ulkorajayhteistyön kehittämisen tarvetta. Keskusteluun pohjoisten harvaan asuttujen alueiden asemasta kokous ei tuonut mitään uutta. Ulkorajayhteistyön kehittäminen sisällytettiin suoraan pu-

*Italian aluepolitiikan pääjohtaja Fabrizio Barca (kesk.) keskustelemassa Alankomaiden valtuuskunnan kanssa.*



*Ministeri Manninen valmistautuu puheenvuoroonsa. Taustalla Liettuan valtuuskunta.*



heenjohtajamaan loppupäätelmiin. Perifeerisyyskriteereitä korostivat Suomen lisäksi myös Espanja, Kreikka ja Portugal.

Interregin lisäksi muita yhteisöaloitteita ei puheenvuoroissa nostettu esille. Myöskään komissaari Barnier ei kommentoinut muiden yhteisöaloitteiden tulevaisuutta.

Seuraava epävirallinen aluepolitiikkaministereiden kokous pidetään helmikuussa 2004 Irlannissa. Italia kehotti Irlantia toimimaan puheenjohtajakaudellaan aktiivisesti siten, että se valmistelisi mahdollisimman pitkälle virallisten neuvottelujen aloittamista.

*Tiina Heiskanen*

## ◆ *Näkemyksiä rakennerahastouudistuksesta*

### *Komission aluepolitiikan pääosaston näkemyksiä*

Komissaari **Barnier** esitteli Rooman kokouksessa alue- ja rakennepolitiikan uudistusta, mutta oli varovainen kannanotoissaan, sillä komission kanta rahoituskehukseen ja rakennepolitiikan uudistukseen on vielä auki. Hän korosti puheenvuorossaan voimakkaasti sekä solidaarisuutta että alueiden kilpailukyvyn lisäämisen välttämättömyyttä.

Barnier esitteli uudistukseen kytkeytyviä prosesseja:

- perustuslaillisen sopimuksen uudistaminen, jossa tavoitteena on yhteisön koheesio-politiikan aseman turvaaminen,
- laajentuminen, jossa tavoitteena varojen mahdollisimman tehokas hyö-

dyntäminen sekä

- seuraavan kauden rahoituskehys.

Rahoituskehyskeskusteluun komission sisällä heijastuu vahvasti jäsenmaiden taloustilanne sekä edellisen kauden alhainen ohjelmarahoituksen käyttöaste. Nämä tekijät ovat myös koheesio-politiikan rahoitustasokeskustelun kipukohtia. Barnier haki tukea näkemykselleen, jonka mukaan uskottava koheesio-politiikka edellyttää riittävää rahoitusta. Hän viittasi useaan otteeseen sekä Berliiniin (0,45 %) että Kööpenhaminan (0,43 %) rahoitustasopäätöksiin. Komission esityksen arvioidaan todennäköisesti jäävän 0,45 %:n tasoa alhaisemmaksi.

Barnier muistutti jäsenmaita niiden sitoumuksesta valtiontukien kokonaistason alentamiseen ja kilpailupolitiikan lähtökohdasta ehkäistä vääristävä kilpailu. Valtiontuet ja yhteisön aluetuet tulee yhteen sovittaa mahdollisimman tehokkaasti.

Komissio ei tule hyväksymään alue- ja rakennepolitiikan kansallistamista. Samalla komissio tavoittelee kuitenkin todellista, jopa radikaalia rakennerahastouudistusta. Uudistuksen läpileikkaavina lähtökohtina on subsidiariteetin ja hallinnon hajauttamisen vahvistaminen sekä hallintomenettelyjen yksinkertaistaminen. Komissaari Barnier painotti voimakkaasti alueiden kompetenssin

merkitystä.

Komissio valmistele kolmea tavoitetta:

- Jälkeenjääneiden alueiden kehittäminen (Konvergenssi- ja kilpailukyky)
- Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys
- Yhteistyö

### **Konvergenssitavoite, tavoite 1 + koheesiorahasto**

Komissio esittää alue- ja rakennepoliittisen tuen keskittämistä kaikkein heikoimpien alueiden kehittämiseen. Tuki kohdistuisi lähinnä infrastruktuuri -investointeihin, osaamisen tason kehittämiseen, sosiaalisiin aspekteihin sekä hallintorakenteiden ja -kapasiteetin kehittämiseen. Uusi tavoite 1 -politiikka tulee sisältämään myös alueellisen kilpailukyyn kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä. Tilastovaikutusalueille annettaisiin uudistuksessa erityisasema. Barnier mainitsi merentakaiset ultraperifeeriset alueet tavoitteen 1 yhteydessä. Jälkeenpäin on kuitenkin täsmennetty, ettei komissio tule esittämään tavoite 1 -tukea niille alueille, jotka ylittävät 75 % BKT -kriteerin.

## ***Komission kilpailupolitiikan pääosaston näkemyksiä***

Kilpailupolitiikan pääosaston pääjohtaja **Philip Lowe** korosti Rooman alueministerikokouksessa pitämässään puheenvuorossa alue- ja rakennepolitiikan ja valtiontuki-politiikan toisiaan täydentävää roolia. Lissabonissa ja Göteborgissa asetetut kasvun, kilpailukyyn ja kestävä kehityksen tavoitteet koskevat koko EU:n aluetta, mutta näiden tavoitteiden saavuttaminen on kuitenkin haasteellisempaa vähemmän kehittyneille alueille, joten niille julkisen tuen tarve on tärkeämpää. Valtiontuki-politiikan tulee muodostaa kehikko, jonka puitteissa jäsenvaltiot ja alueet voivat kehittää kasvuaan ja kilpailukykyään aiheuttamatta kielteisiä vaikutuksia toistensa tai EU:n kehitykselle.

Voimassaolevat EU:n alueellisen valtiontuen suuntaviivat tarkistetaan alkuvuodesta 2005 ja nykyiset valtiontukikartat ovat voimassa kuluvan ohjelmakauden loppuun. Pääperiaatteena uudistuksessa on aiemmin sovitun mukaisesti, että valtiontukea alennetaan ja että se on paremmin kohdistettua. Valtiontuen tulee kohdistua erityisesti markkinapuutteisiin ja julkisiin palve-

### **Kilpailukyky- ja työllisyystavoite, uusi tavoite 2**

Uusi tavoite 2 tulee kattamaan nykyiset tavoitteet 2 ja 3. Tavoitteiden yhteensovittamisesta ei ole toistaiseksi olemassa yksityiskohtaista tietoa. Tavoitteen tarkoituksena on vastata rakenteellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Tukea suunnataan uuteen talouteen, innovaatioihin, tutkimus ja kehittämis-toimintaan, rakenteiden uudistamiseen, saavutettavuuden parantamiseen, ympäristönäkökulmaan, luonnonkatastrofien ennaltaehkäisyyn sekä koulutukseen, osaamisen tason parantamiseen ja Euroopan työllisyysstrategian toteuttamiseen. Merkittävä avoin kysymys on se, tullaanko tavoite 2 varat tulevaisuudessa jakamaan jäsenmaiden välillä ainakin osittain nykyisestä mallista poikkeavasti, kilpailuttamalla hankkeita EU-tasolla.

### **Yhteistyötavoite, uusi tavoite 3**

Lissabonin ja Göteborgin tavoitteet edellyttävät Euroopan laajuisten yhteistyömallien uudistamista. Komissio valmistele uutta yhteistyötavoitetta, joka kattaisi Interreg -ohjelman sekä mah-

dollisesti uutena elementtinä eurooppalaisen liikenneverkko-ohjelman (TEN). TEN-hankkeiden sisällyttäminen osaksi alue- ja rakennepolitiikkaa olisi merkittävä muutos nykyiseen politiikkaan. Ajatus on jo virittänyt tiivistä keskustelua hankkeen puolesta ja vastaan.

Uuden konvergenssitavoitteen rahoitusosuus voisi olla 75–78 %, tavoitteen 2 noin 20 % ja yhteistyötavoitteen noin 5 % alue- ja rakennepolitiikan kokonaisrahoituksesta.

### **Hallintomenettelyjen yksinkertaistaminen**

Komission tavoitteena on hallinnon yksinkertaistaminen. Lähtökohdaksi komissio ottaa kunkin ohjelman rahoittamisen yhdestä rahastosta. Myös ohjelmointi-, seuranta- ja raportointimenettelyjä pyritään selkiyttämään. Uuden tavoitteen 2 osalta komissio tulee antamaan jäsenmaille lisää kompetenssia päättää tukialueista ja tuettavista teemoista. Komissio hakee uudistukselta suhteellisuusperiaatteen vahvistamista sekä vaikuttavuuden ja tehokkuuden lisäämistä.

*Tiina Heiskanen*

luihin. Komissio on halunnut antaa jäsenmaille liikkumavaraa valtiontuki-politiikan suhteen kehittämällä ryhmäpoikkeusasetuksia, valtiontukiohjeita ja sääntöjä (kuten de minimis -sääntö, pk-yritysten tuki ja tuki t&k -investointeihin).

Lisäksi komissio on tutkinut mahdollisuutta kehittää etukäteisarviointiin perustuvaa vaikuttavuustestiä, jolla pystyttäisiin etukäteen arvioimaan valtiontukijärjestelmien mahdolliset kielteiset kilpailupoliittiset vaikutukset. Komissio pyrkii parhaillaan myös määrittämään, mitä julkisilla palveluilla (general economic interest services) tässä yhteydessä tarkoitetaan ja mikä olisi niiden sopiva tukitaso. Toisaalta tarvitaan kuitenkin myös entistä tiukempia sääntöjä haitallisten tukijärjestelmien estämiseksi. Tässä yhteydessä komissio tarkastelee myös verotukseen liittyviä ohjeitaan.

Pääjohtaja Lowe esitteli lopuksi joidakin valtiontuki-uudistuksen tämänhetkisiä pääkohtia:

- korkeimman myönnettävän alueellisen valtiontuen kynnyksiarvo on 75 %

BKT:sta (ns. 87.a tuki; Suomessa kuluvalle kaudella ainoastaan Itä-Suomi oikeutettu)

- ultraperifeeriset alueet edelleen oikeutettuja korkeimpaan tukeen
- siirtymäjärjestelyt niille alueille, jotka putoavat pois em. korkeimman tuen piiristä
- tukialuekartat 1 -alueiden ulkopuolelle alemmalla tukitasolla, kuitenkin ottaen huomioon useiden jäsenmaiden toiveet suurempaan joustavuuteen kansallisella tasolla sekä mahdollisuus tuen suuntaamiseen erityisesti Lissabonin tavoitteiden teemoihin
- tuki-intensiteettien alentaminen
- tavoite 1 -alueiden ulkopuolella ei jatkossa ns. sektorikohtaisia rajoituksia
- suurten yritysten tuki olisi kiellettyä tavoite 1 -alueen ulkopuolella

*Auli Korhonen, KTM*

## Maiden näkemyksiä

Rooman kokouksessa esitetyissä maiden puheenvuoroissa tuettiin kilpailukyvyyn ja yhteistyön merkitystä keskeisinä alue- ja rakennepolitiikan elementteinä, vaikkakin osa uusista jäsenmaista antoi tukensa tietyllä varauksella. Sen sijaan käytännön toteutuksesta mailla on erilaisia näkemyksiä.

Lissabonin, Barcelonan ja Göteborgin tavoitteet sekä erityisesti T&K -toiminta, innovaatiot, osaamisen kehittäminen ja valtiontukien suhde EU:n aluetukiin olivat puheenvuoroissa keskeisellä sijalla. Muita keskeisiä elementtejä olivat eurooppalaisen lisäarvon ja vaikuttavuuden lisääminen, arvioinnin tehostaminen, yhteistyökäytännöt ja TEN-hankkeet.

Tuen painopisteen siirtäminen jatkossa köyhimpien alueiden tukemiseen sai yksimielistä kannatusta. Käytännössä tämä tarkoittaa tavoite 1 ja koheesiorahastotuen keskittämistä nykyisten tukikelpoisuuskkriteereiden (75 % / 90 %) mukaisesti. Kaikki maat vaativat alue- ja rakennepolitiikan hallinnon yksinkertaistamista, vaikkakaan käytännön ratkaisuihin ei tässä kokouksessa otettu kantaa.

Kestävän kasvun ja kilpailukyvyyn ajatuksen ovat vieneet käytännössä pisimmälle puheenjohtajamaan Italian li-

säksi Saksa ja Ranska, jotka yhdessä voimallisesti ajavat ns. kasvualoitetta osaksi EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa, tavoitteen 1 ulkopuolisen politiikan keskeiseksi elementiksi. Käytännössä kasvualoitteen tavoitteena on keskittää rahoitusta ensisijaisesti suuriin infrastruktuuri-investointeihin, erityisesti eurooppalaisiin liikennehankkeisiin, nopeisiin telekommunikaatio- ja satelliittiyhteyksiin sekä sähkö- ja kaasuverkostoihin. Kasvualoitteen tavoitteena on myös tukea immateriaalista infrastruktuuria (tutkimus, kehitys, inhimilliset voimavarat).

Suurimmat nettomaksajamaat korostavat solidariteetin merkitystä tulevassa uudistuksessa. Niiden tulkinta solidariteetista on se, että ensin taataan köyhimpien alueiden eli uusien jäsenmaiden tuki, ja sen jälkeen rakennerahastobudjettia leikataan rajusti. Lopputuloksena nykyiset jäsenmaat menettäisivät merkittävältä osin alue- ja rakennepoliittisia tukia. Tämä tarkoittaisi käytännössä alue- ja rakennepolitiikan kansallistamista rikkaimmissa jäsenmaissa.

Suomi korostaa eurooppalaisen koheesipolitiikan jatkamisen tarvetta sekä alueellisen kilpailukyvyyn lisäämisen merkitystä. Kilpailukyvyyn kehittämisessä keskeinen tavoite on yritystoiminnan ja osaamisen tason kohottami-

nen. Suomen kokemusten perusteella investoinnit tutkimukseen ja kehittämiseen, innovaatioihin sekä inhimillisiin voimavaroihin tehokkain tapa kehittää alueiden kilpailukykyä. Koska kasvuun ja kilpailukykyyn tähtäävät toimet usein voimistavat talouden polarisoitumista ja keskittymistä sisämarkkinoiden keskusalueille, tarvitaan sisämarkkinoiden reuna-alueiden aluekehityksen tukemiseksi tähän tarkoitukseen soveltuvia tukikeinoja. Suomen kanta on, ettei mittavia TEN-hankkeita saa toteuttaa syrjäisten reuna-alueiden kustannuksella.

Suomi korostaa pysyvien luonnonhaittojen ja niiden aiheuttamien korkeiden kustannusvaikutusten huomioon ottamista yhteisön alue- ja rakennepolitiikassa. Suomen ja Ruotsin liittymissopimukseen kirjattua ratkaisua harvaan asuttujen alueiden erityiskohtelusta tulee kunnioittaa myös tulevaisuudessa. Myös Ruotsi vaatii pohjoisten, erittäin harvaan asuttujen alueiden erityisaseman turvaamista. Suomi pitää raja-alueyhteistyötä merkittävänä EU-politiikkana. Erityistä huomiota tulee kiinnittää unionin ulkorajoilla ja uusilla sisä-rajoilla tapahtuvaan yhteistyöhön. Ulkorajayhteistyön kehittämistä ja uuden oikeusperustan luomista vaativat Suomen lisäksi myös seitsemän muuta maata.

*Tiina Heiskanen*

## ◆ Vuoristoalueiden erityispiirteet Euroopan unionissa

Italia järjesti Taorminassa Sisiliassa 14.–15.11.2003 epävirallisen EU-ministerikokouksen, jossa aiheena oli vuoristoalueiden erityispiirteet ja niiden huomioon ottaminen EU-politiikassa. Suomen edustajina kokouksessa olivat kansliapäällikkö **Ritva Viljanen** ja neuvotteleva virkamies **Tiina Heiskanen**.

Puheenjohtajamaa Italia haki aluehallintoministeri **Enrico La Loggiani** johdolla voimallisesti tukea poliittiselle julistukselle, jonka kaikki jäsenmaat olisivat hyväksyneet ja jossa esitettäisiin vuoristojen erityispiirteiden huomioon ottamista ja vuoristopoliittisten toimenpiteiden kehittämistä EU-politiikassa. Käytännössä Italia esitti, että vuoristoalueille tulisi taata tavoite 1 -asema ja niille kohdistettaisiin merkittäviä taloudellisia resursseja. Vuoristoalueiden määrittämiseen ei esitetty yksityiskohtaisia kriteereitä.

Useat jäsenmaat vastustivat puheenjohtajamaan esitystä erityisaseman taakamisesta vuoristoalueille. Puheen-

vuoroissa tuotiin sen sijaan voimakkaasti esille kestävän kehityksen ja ympäristönäkökulman huomioon ottamisen tärkeä merkitys vuoristoalueiden kehittämisessä.

Suomen puheenvuorossa todettiin vuoristoalueiden roolia koskevan keskustelun olevan osa laajaa, EU:n tulevaisuutta koskevaa alue-, ympäristö- ja maatalouspoliittista keskustelua. Suomi katsoi Taorminan kokouksen olevan lähinnä näkemysten vaihtoa vuoristoalueiden erityispiirteistä ja roolista. Suomi pitää Italian esille nostamaa keskustelua pysyvien luonnonhaittojen huomioon ottamisesta tärkeänä aiheena. Suomi painotti kuitenkin sitä, että kaikki vuoristoalueet ja luonnonhaitoista kärsivät alueet eivät ole samanlaisia, vaan niiden erityispiirteet ja kehittämistarpeet tulee ottaa huomioon aluepoliittisia toimenpiteitä kohdennettaessa. Suomi korosti ympäristönäkökulmaa, syrjäisten reuna-alueiden saavutettavuuden turvaamista sisämarkkinoiden

keskusalueisiin nähden sekä paikallista ja aluehallinnon roolia subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti. Esimerkiksi vuoristopoliittikan hoidossa tulisi kansallisilla viranomaisilla olla keskeinen rooli. Vakavista luonnonhaitoista kärsivien alueiden määrittämisen kriteeriksi Suomi esitti harvaa asutusta. Mitä alhaisempi väestötiheys alueella on, sitä korkeammiksi julkisten investointien ja palveluiden kustannukset nousevat.

Puheenjohtajamaan loppupäätelmät on laadittu hyvin yleisellä tasolla. Niissä painotetaan vuoristojen erityispiirteitä ja potentiaalia (maa- ja metsätalous, turismi, kulttuuriperinne, paikalliset tuotteet, luonnon monimuotoisuus), sekä ympäristön- ja maisemansuojelun ja hallinnollisen subsidiariteetin merkitystä. Vuoristoalueiden aluepoliittista asemaa koskevaa keskustelua jatketaan perustuslaillisen sopimuksen valmistelun yhteydessä sekä aikanaan rakennerahastouudistuksen yhteydessä.

*Tiina Heiskanen*

## Komission uusi viestintäopas Inforegion sivuilla

Inforegion nettisivuille (Aluekehityksen pääosaston sivut) on tehty uusi EU-ohjelmien viestintää koskeva kokonaisuus, jossa esitellään ohjelmien erilaisia viestintäkäytäntöjä. Sivun osoite on:

[http://europa.eu.int/comm/regional\\_policy/country/commu/index\\_en.htm](http://europa.eu.int/comm/regional_policy/country/commu/index_en.htm)

Sivuilta löytyy tietoa tapahtumista, eri ohjelmien tiedotusmateriaaleista ja -käytännöistä sekä arvioinneista. Lisäksi siellä on luonnos viimeistelyä vaille olevasta EU-viestinnän oppaasta sekä keskusteluja virittelevä forum.

Sivuilta saa vastauksia monia askarruttaviin kysymyksiin kuten, millaisia toimia eri maissa tehdään ja miltä muiden maiden materiaalit näyttävät. Opas (luonnos vielä) antaa käytännön tietoa säädösten soveltamisesta.

Käy sivuilla ja kerro muillekin

## Tavoiteohjelmat

# Tavoite 1 -ohjelmille 41 miljoonaa euroa lisärahoitusta

Pohjois- ja Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelmien seurantakomiteat kokoontuivat Helsinkiin 24. ja 25.11. päättämään ohjelman puolivälitarkistuksista. Kokouksissa hyväksyttiin ohjelmien väliarviointit lähetettäväksi komissioon. Samalla tehtiin ehdotukset suoritusvarauksen jakamisesta tavoite 1 -ohjelmien välillä ja suoritusvarauksen kohdentamisesta ohjelmien sisällä sekä pienistä ohjelma-muutoksista.

### Suoritusvarauksen jako – neljän prosentin lisäys kehysiin

Suoritusvarauksen jakamisesta tavoite-ohjelmien kesken seurantakomiteat olivat yksimielisiä. Kumpikin seurantakomitea katsoo, että Euroopan komissiolle tulee esittää suoritusvarauksen jakamista Pohjois- ja Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelmille niiden rahoituskehysten suhteessa. Suoritusvarauksella tarkoitetaan neljän prosentin lisäystä ohjelmakehysiin, joka jaetaan ohjelma-kauden puolivälissä hyvin menestyneille ohjelmille. Suomen tavoite 1 -ohjelmille se tarkoittaa EU-rahoituksen li-

säystä 41 miljoonalla eurolla. Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman EU-osa-rahoituksen osuus suoritusvarauksesta on 13,9 miljoonaa euroa ja Itä-Suomen ohjelman osuus 27,1 miljoonaa euroa. Perusteluna ohjelmien nykyisten rahoitussuhteiden mukaisella jaolle on se, että ohjelma-asiakirjoissa sovitut indikaattorit osoittavat, että molemmat ohjelmat ovat toteutuneet hyvin ja aikataulussa. Ohjelma-alueilla työskennellään määrätietoisesti valitun strategian mukaisesti eikä ohjelmien väliarviointien tulosten mukaankaan ohjelmien toteutuksessa ja tuloksissa ole oleellista eroa. Asian käsittelee ennen Euroopan komissiota vielä valtioneuvosto.

Suoritusvarauksen kohdentamisen valmistelu ohjelmien toimintalinjoille ja toimenpidekokonaisuuksiin aloitettiin kesällä 2003. Maakunnan yhteistyöryhmiltä pyydettiin tuolloin lausunnot suoritusvarauksen kohdentamisesta ohjelman toimintalinjoille ja toimenpidekokonaisuuksiin. Maakunnan yhteistyöryhmien päätökset suoritusvarauksen kohentamisesta olivat yksimielisiä ja valmisteltu yhteistyössä aluehallinnon

organisaatioiden kanssa.

Maakuntien yhteistyöryhmät painottivat esityksissään yritystoiminnan ja osaamisen kehittämistä, mikä merkitsi poikkeamista ohjelmien nykyisestä rakennerahastojen rahoitusosuuksista. Maakunnat katsoivat, että yritystoiminnan tukeminen ja investointihankkeet luovat uusia työpaikkoja ja parantavat näin työllisyyttä. Työministeriö halusi kohdentaa enemmän varoja syrjäytymisen ehkäisyyn ja suoraan työttömiin kohdistuviin toimenpiteisiin. Euroopan aluekehitysrahaston suhteellinen osuus (EAKR) muodostui esityksissä suuremmaksi ja vastaavasti Euroopan sosiaalirahaston ja Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) osuudet pienemmiksi kuin ohjelmien nykyisessä kehityksessä. Kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen (KOR) osuutta myös painotettiin.

Maakunnan yhteisryhmien kannanottojen pohjalta seurantakomiteoille tehtävää esitystä valmisteltiin ohjelmien sihteeristöissä. Seurantakomitealle tehtävästä esityksestä ei kuitenkaan päästy sihteeristössä yksimielisyyteen ESR-rahoituksen määrästä. Seuranta-

komiteat saivat käsittelynsä puheenjohtajan esitykset. Lisäksi kokouksissa olivat esillä työministeriön esitykset, jotka noudattelivat ohjelmien nykyisten kehysten rahoitussuhteita. Puheenjohtajan esitykset eivät saaneet taakseen yksimielisyyttä, joten jouduttiin äänestämään. Äänestyksellä puheenjohtajan esitys hyväksyttiin kuitenkin molemmissa kokouksissa kahden kolmasosan määräenemmistöllä. Äänestys oli molemmille seurantakomiteoille niiden olemassa olon aikana ensimmäinen.

Suoritusvarauksen kohdentaminen käsitellään valtioneuvostossa ohjelmamuutosasiana ennen komission käsitelyä ja hyväksyntää.

Lisäksi seurantakomiteat päättivät muutamista pienistä ohjelmamuutoksista mm. ohjelman hallinnointiin liittyvän teknisen avun korottamisesta jo aiemmin tehdyn periaatepäätöksen pohjalta ja KORia koskevista tarkistuksista ja täsmennyksistä. Pohjois-Suo-

men ohjelmassa hyväksyttiin myös rahoituksen siirtoja EMO-TR -toimenpidekokonaisuuksien välillä. Näiden tavoitteena on turvata maatilainvestointien ja nuorten viljelijöiden aloitustukien rahoituksen jatkuvuutta ohjelman loppukaudella.

### **Finnvera Oyj:n takausprovisiotukea esitetään tavoite 1 -ohjelmiin**

Kauppa- ja teollisuusministeriö esitti seurantakomiteoille Finnvera Oyj:n takausprovisiotuen ottamista käyttöön tavoite 1 -ohjelmissä, minkä seurantakomiteat hyväksyivät. Tavoitteena on saada takausprovisiotuki käyttöön vuoden 2004 aikana. Ohjelmavaroilla esitetään takauksia, joita Finnvera Oyj myöntää yritysten rahoituslaitoksista ottamille lainoille. Takausprovisiotuen arvioidaan tehostavan pk-yritysten ris-

kipitoisten hankkeiden käynnistämistä ja siten edistävän uusien työpaikkojen syntyä ja yritysten kilpailukykyä tavoite 1 -alueilla.

### **Neljä uutta välittäjäorganisaatiohanketta**

Seurantakomiteat hyväksyivät uudet välittäjäorganisaatiot ohjelma-alueille tukemaan paikallista työllistämistä ja kumppanuutta. Itä-Suomen välittäjäorganisaatioiksi hyväksyttiin kolme hanketta Linnalan Setlementti ry:n hanke Kompus, Kainuun Nuotta Ry:n hanke Ideat hankkeiksi ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki Ry:n hanke Eko-Savo. Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman välittäjäorganisaatioiksi loppuohjelma-kaudeksi valittiin Suomen Nuorisoseurojen liitto Ry:n hanke.

*Anu Nousiainen*

# Tavoite 2 -ohjelmille 23 miljoonaa euroa lisärahoitusta

Etelä- ja Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelmien seurantakomiteat kokoontuivat järjestyksessä yhdeksännen kerran Helsingissä 27. ja 28. marraskuuta. Molempien kokousten keskeisimmät asiakohdat liittyivät ohjelmien välitarkistukseen käsitellen mm. juuri valmistuneiden väliarviointien tuloksia, suoritusvarauksesta saatavan lisärahoituksen jakoa sekä ohjelmamuutoksia. Lisäksi kokouksissa päätettiin vuoden 2004 teknisen avun jaosta ja käyttösuunnitelmista.

Väliarviointien tärkeimpiä tuloksia ja johtopäätöksiä esitellään lähemmin toisaalla tässä lehdessä (s. 8-12). Molemmissa kokouksissa keskusteltiin arvioitsijoiden esittämistä toimenpidesuosituksista ja niiden aiheuttamista toimenpiteistä. Arvioitsijat totesivat molempien ohjelmien toteutuneen hallinnon, rahoituksen ja tehokkuuden osalta kokonaisuudessaan hyvin täyttäneen suoritusvaraukselle määritellyt edellytykset. Kun myös Ahvenanmaan tavoite 2 -ohjelman voidaan arvioitsijan lausunnon perusteella katsoa edenneen siten, että suoritusvarausvarojen käyttöönotto on perusteltua, päättivät molemmat seurantakomiteat esittää Euroopan komissiolle Suomen tavoite 2 -ohjelmille

osoitetun suoritusvarauksen jakoa ohjelmien EU-rahoituskehysten mukaisessa suhteessa.

Tällöin Ahvenanmaan ohjelman samaa EU-lisärahoitus olisi 201 000 euroa, Etelä-Suomen ohjelman 9 787 000 euroa ja Länsi-Suomen ohjelman 13 013 000 euroa. Etelä- ja Länsi-Suomen lukuihin sisältyy myös siirtymäkauden alueille maksettava suoritusvaraus (yht. 2 miljoonaa euroa). Kaiken kaikkiaan suoritusvarauksen tuoma lisäys alkuperäisiin EU-rahoituskehysiin on runsaat neljä prosenttia.

Seurantakomiteat päättivät myös suoritusvarauksen kohdistamisesta toimenpidekokonaisuuksittain Etelä- ja Länsi-Suomen ohjelmien sisällä maakunnan yhteistyöryhmien esittämien painopisteiden mukaisesti. Euroopan aluekehitysrahaston osuus suoritusvarauksesta on maakuntien esitysten perusteella Etelä-Suomen ohjelmassa 60 % ja Euroopan sosiaalirahaston osuus 40 %. Länsi-Suomen ohjelmassa vastaavat osuudet ovat 66 % ja 34 %. Lisäksi molemmissa ohjelmissä osa suoritusvarauksesta varataan ylimaakunnalliseen hanketoimintaan sekä tekniseen apuun.

Sihteeristöjen edelleen pohdittavaksi

annettiin molempien ohjelmien toteutumista kuvaavien keskeisten indikaattorien (uudet ja säilytetyt työpaikat, uudet yritykset sekä ESR-toimenpiteen aloittaneet) tavoitetasojen mahdollinen tarkistustarve. Sihteeristöille annettiin myös tehtäväksi valmistella väliarviointien pohjalta seuraaviin seurantakomiteoiden kokouksiin sisällöllisiä ja toiminnallisia suosituksia ohjelmien hyvän toteutumisen varmistamiseksi myös loppukaudella.

*Harri Ahlgren*

### **Lisätietoa**

EU-ohjelmatyöstä löytyy osoitteesta [www.intermin.fi/suomi/euohjelmatyo](http://www.intermin.fi/suomi/euohjelmatyo).



# Tavoite 1 -ohjelmien väliarviointien keskeiset tulokset

Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelma näyttää nivoutuvan hyvin aluekehittämisen työkaluksi, todetaan juuri valmistuneessa tavoite 1-ohjelman väliarvioinnissa. Itä-Suomen tavoite 1 -ohjel-

ma on puolestaan kyetty sovittamaan hyvin yhteen ohjelma-alueen maakuntien muiden strategisten toimenpiteiden kanssa. Väliarviointien tavoitteena on parantaa ohjelmityön laatua ja

auttaa saavuttamaan tavoitteet tunnistamalla ohjelmityössä loppukaudella tarvittavat muutokset.

## ◆ Tavoite 1 -ohjelma on toiminnan kivijalka Pohjois-Suomessa

*Väestön katoaminen syvimmiltä maaseutualueilta on jatkunut vuosina 1996–2002. Pohjois-Suomessa on jatkuvasti menetetty työvoimaa muille seuduille. Kuilu korkea-asteen tutkintojen suorittamisessa koko maahan verrattuna syvenee koko ajan. Naiset ovat miehiä suhteellisesti korkeakoulutettumpia (koko maan sukupuolittaisiin tasoihin verrattuna). BTV-indikaattorin valossa Pohjois-Suomen kilpailukyky on ollut muuta Suomea heikompaa erityisesti työllisyydessä ja väkiluvun kehityksessä vuosina 2000–2001. BKT/as indikaattorin osalta tilanne vaihtelee seutukunnittain.*

Arvioijat toteavat, että Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelma on ohjelma-alueen, erityisesti Lapin, keskeinen aluepoliittinen instrumentti. Ohjelman tavoitteet ja strategia ovat edelleen ajankohtaisia. Ne ovat myös kunnianhimoiset ja kauden jälkipuoliskolla tehtävän arvioinnin haasteeksi jää niiden realistisuuden lopullinen todentaminen. Arvioijat näkevät ongelmana todella uusien hankinnoista puutteen. Toteutuksessa osaamisteema korostuu voimakkaasti.

Arvioijat korostavat, että Pohjois-Suomen pitää tulevallakin rakennerahastokaudella vuoden 2006 jälkeen kuulua nykyistä tavoite 1 -ohjelmaa vastaavan tuki-intensiteetin piiriin. Alueen rakenteelliset haasteet ovat niin mittavia, että ilman rakennerahastojen panosta kehittämistoimenpiteiltä putoaa pohja.

Tavoite 1 -ohjelmalla on saatu aikaan myönteisiä tuloksia ja toimintalinjat ovat toteutuneet vuoden 2003 syyskuuhun mennessä tavoitteiden mukaisesti. Samoin näyttää siltä, että toimintalinjat aidosti täydentävät toisiaan.

Alueiden kehittämisessä yksittäisen ohjelman vaikutuksia ja vaikuttavuutta on vaikea todentaa. Kyse on monien toimien yhteisvaikutuksesta. Aluekeskus- ja osaamiskeskus-ohjelmien avulla luodaan tärkeitä paikallisen, alueellisen ja seudullisen yhteistoiminnan edellytyksiä tavoite 1 -ohjelma-alueella. Niillä on suuri merkitys painopisteiden määrittelyssä ja tältä osin ohjelmat tukevat hyvin Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman toteutumista.

Empiiriset aineistot tukevat käsitystä, että tulokset ja vaikutukset on saatu aikaiseksi nimenomaan ohjelman lisäpanoksilla ja että ne olisivat jääneet toteutumatta ainakin nykyisessä laajuudessa, mikäli tavoite 1 -ohjelman panoksia ei olisi suunnattu kyseisiin hankkeisiin ja toimintoihin.

Hankeistusta ovat edistäneet toteuttajien taustaorganisaatioiden hankkeosaaminen ja rahoittajien yhteistyö. Ohjelman toteuttamista ovat hidastaneet aidosti uusien hankeideoiden ja -innovaatioiden puute sekä rahoitusta hakevien tahojen omarahoitusosuuksien puuttuminen. Ohjelman hallintomalli on luonut viiveitä hankkeiden käynnistämiseen ja maksatusmenettelyyn.

Hankevetäjät kritisoivat hallinnointia raskaudesta, hankepäästösten viipymisestä ja viranomaisten yhteistyön puutteista. Hallinnoinnin pulmia voidaan lievittää rahoittajaviranomaisten yhteistyötä syventämällä ja yhteisiä toimintamalleja kehittämällä. Arvioijat esittävät, että viimeistään seuraavaa ohjelmakautta suunniteltaessa rakennerahastojen hallinnointia tulee yksinkertaistaa ja keventää.

Ohjelmityöllä on saatu aikaan myönteisiä vaikutuksia Pohjois-Suomen alueelliseen kilpailukykyyn. Arvioinnissa käytetyn BTV-indikaattorin mukaan näyttää siltä, että ilman ohjelman panostuksia kilpailukyky olisi nykyistä heikompi. Jäljellä olevan kauden haasteita ovat ennen muuta alueellisen ja seudullisen toimivan kehittäjäverkon ton ylläpitäminen, yrityskoon kasvatta-

minen ja yritysten liiketoimintaosaamisen vahvistaminen, yritysten sukupolven vaihdosten ja liiketoiminnan siirtojen onnistuminen, ikääntyvän työvoiman osaamistason nostaminen, työttömyysjaksojen lyhentäminen, tasapuolisen aluerakenteen kehittäminen ja menestyvän matkailuelinkeinon vauhdittaminen koko alueella ja erityisesti Lapissa.

### Yritystoiminnan kehittämisen strategia on edelleen tarkoituksenmukainen

Yritystoiminnan osalta Keski-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa kehittyvät useimpien mittarien perusteella myönteisemmin kuin alue keskimäärin. Yrityshankkeiden suorat vaikutukset näkyvät mm. yritysten sisäisten toimintaprosessien kehittymisenä sekä uusina tai parannettuina tuotteina ja tuotantomenetelminä sekä toisaalta ulkoisten toimintaprosessien kehittämisenä ja yritysten välisen tai yritysten ja muiden organisaatioiden välisen yhteistyön ja verkostoitumisen lisääntymisenä. Hanketoiminnan välilliset vaikutukset näkyvät monentyyppisinä prosesseina ja toimintamalleina, jotka tukevat uusien yritysten syntyä, työllisyyden paranemista, elinkeinoelämän toimintaympäristön kehittymistä sekä laajemmin alueen houkuttelevuuden ja alueellisen kilpailukykyyn paranemista.

Työpaikkatavoitteissa edetään aika-aulun mukaisesti, mutta uusien yritysten määrässä ollaan olennaisesti tavoiteaikataulusta jäljessä. Hankekyselyssä annettu myönteinen kuva ohjelman toimeenpanosta viittaa toimintalinjan ja sen toimenpidekokonaisuuksien tavoitteenasettelun onnistumiseen. Mitään olennaista korjattavaa yritystoiminnan edistämisen painotuksissa ja toimeenpanossa ei arvioijien mukaan ole havaittavissa.

## Yhteisen maatalouspolitiikan toimia ei ole riittävästi nivottu alueelliseen kehittämiseen

Maatilatalouksien tulotaso on Pohjois-Suomessa alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin ja se on jäänyt yhä enemmän jälkeen koko maan keskiarvosta. Maaseudun asukkaiden palkkataso on selvästi alempi kuin alueen kaupunkilaisten. Maatilojen rakennekehitys on Pohjois-Suomessa jatkunut ohjelmakaudella 2000–2006 entisenlaisena eli tilojen lukumäärä laskee ja tilakoko kasvaa. Maaseudun hankkeet ovat lähteneet hitaan alun jälkeen melko hyvin käyntiin. Toimintalinja on toteutanut hyvin panostusta syrjäisille alueille. Maatilainvestointeihin tarvitaan loppukaudelle lisää rahoitusta. Investointitukia tulisi antaa erityisesti tilalla tuotettavan lisäarvon nostamiseen vaikuttaviin uudistuksiin.

Arvioijat toteavat, että EU:n yhteinen maatalouspolitiikka keskittää tuotantoa valtakunnan sisällä sellaisella voimalla, ettei ohjelman alueellisia eroja tasoittamaan pyrkivä vaikutus pysty siihen vastaamaan. Yhteisen maatalouspolitiikan toimia ei ole riittävästi nivottu alueelliseen kehittämiseen. Pohjois-Suomessa tarvittaisiin enemmän soveltamisvapautta aluetasolla kaikkiin maaseutuelinkeinoja koskeviin politiikkoihin, mutta erityisesti maatalouspolitiikkaan. Maaseutuelinkeinolaisten sovellutusta tulisi laajentaa niin, että siitä voitaisiin rahoittaa mahdollisimman monenlaista maaseudun yritystoimintaa.

Toimintalinjan naistyöpaikka- ja yrittäjäystävöityksiä ollaan jäljessä ja niihin on kiinnitettävä enemmän huomiota. Metsätoimenpiteitä ja koulutusta tulee voimistaa ohjelman edellyttämän tason saavuttamiseksi. KOR-toimet ovat parantaneet alueen kalatalouden toimintaedellytyksiä ratkaisevasti EU-jäsenyyden aikana. Arvioijien mielestä kalatalouden tulevan kehittämisen näkökulmasta tulisi harkita koko maan kattavaa KOR-ohjelmaa, jolla voitaisiin rahoittaa myös suuria ohjelma-alueet ylittäviä hankkeita.

## Väestön osaamis pääomaa kasvattamalla edistetään alueen kilpailukykyä

Osaamiseen ja työllistämiseen tähtävien toimien strategia on arvioijien mukaan edelleen tarkoituksenmukainen ja se tukee eurooppalaista ja kansallista työvoimapolitiikkaa. Vaikka huipputaustaan kehittämiseen tulisi

panostaa entistä enemmän, on yhtäläillä perusteltua jatkaa panostuksia työttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Tukirakenteiden synnyttäminen osamisen ja innovaatioiden kiinnittämiseksi alueelle on olennaista. Innovatiivisuutta tulee rohkaista ja luoda ns. tuotelaboratorio-ajattelun kautta mahdollisuus todellisen lisäarvon tuottamiseen ohjelmarahoituksella. Tämä vaatii rahoittajien riskikynnyksen kasvattamista. Hyvien hankeideoiden riittävyyden takaamiseksi jatkossakin tulee kannustaa uusia hakijoita muun muassa toisen asteen oppilaitoksista ja yrityksistä. Olennaista on eri tasoisten oppilaitosten verkottuminen keskenään niin alueellisesti kuin ylimatekunnallisestikin sekä riittävän työelämäkytkennän varmistaminen. Lisäksi oppilaitosten jalkautumista seutukuntiin tulee kannustaa. Erityisesti työttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn voidaan kannustaa uusia toimijoita edistämällä eri toimijatahojen vuorovaikutusta sekä vahvistamalla välittäjäorganisaatioiden toimintaa.

## Horisontaaliset tavoitteet sisäistettävä paremmin

Arvioijat katsovat, että ohjelma ja sen toteutus ovat tasa-arvon edistämisen kannalta kohtalaisia. Tulokset ja vaikutukset ovat toistaiseksi suuntaa-antavia ja laadullisia. Asetetut tavoitetasot on sukupuolitavoitteiden osalta saavutettu verrattain hyvin. Hankevalinnoissa on pyrittävä suuntaamaan naisten hankkeita yrittäjyyden ja taloudellisen kasvun ohella erityisesti perheen ja työelämän yhteensovittamiseen sekä osallistumiseen ja osallisuuteen.

Hankekselyistä ilmenee, että kestävä kehityksen ajatusta ei ole täysin sisäistetty hankkeissa. Kestävän kehityksen käsite vaatii konkretisointia.

Maaseudun ja keskusten välisen vuorovaikutuksen lisääminen antaa paremmat lähtökohdat alueen tasapainoiselle kehittymiselle. Arvioijat katsovat, että yritysten verkostoitumisen avulla luotavien tuotantoketjujen kehittäminen on yksi avain maaseutujen ja taajamien yhdistämiselle. Pohjois-Suomessa esiin nousevat erityisesti elintarvikealan tuotantoketjut sekä niiden verkostoitumisen tehostaminen. Toisena alueellisen erityispiirteenä on alueen voimakas profiloituminen matkailukohteena.

Tietoyhteiskunnan kehittäminen on painotukseltaan merkittävä kokonaisuus Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelmassa. Maakuntien omien alueellisten tietoyhteiskuntastrategioiden tavoitealueiden osalta on arvioijien mukaan edistytty kohtalaisen hyvin. Rakenteiden ja infrastruktuurin kehittäminen on ollut Pohjois-Suomen osalta yhtenä ensisijaisista toiminnoista, sillä sisällön ja toiminnan kehittyminen ei ole voinut tapahtua ennen kuin toimintaympäristö on käyttökelpoisessa kunnossa. Alueellisista tavoitteista näkyvimpiä tuloksia on saatu kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien lisäämisessä.

Ohjelmassa on toteutettu kolme saamelaishanketta, jotka kaikki kuuluvat maaseudun toimintalinjaan. Niiden vaikutuksia on vielä aikaista arvioida. Hankkeista on tällä hetkellä päättynyt vain yksi. Hankkeet ovat tähän mennessä saavuttaneet asetetut tavoitteet ja kokemukset ovat olleet pääosin myönteisiä.

Pohjois-Suomen tavoite 1 -arvioinnin kustannukset: 140 000 euroa (0,01 % ohjelman kehiksestä)

Arviointikonsortio: Net Effect Oy, LTT-Tutkimus Oy, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Taloustutkimus, Oulun yliopiston Kajaanin kehittämiskeskus, Suomen Itsesuunnittelu, Jyväskylän yliopiston ympäristöntutkimuskeskus

Ohjelman rahoituskehys: 1 052 milj. euroa

Ohjelma-alue: Lappi sekä osia Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maakunnista (39 % Suomen pinta-alasta, 7 % väestöstä).

Ohjelman strateginen tavoite: Lisätä taloudellista kasvua siten, että alueelle syntyy uusia työpaikkoja, uutta yrittäjyyttä ja työttömyyttä voidaan alentaa. Strategia kohdistuu olemassa olevan yritystoiminnan laajenemismahdollisuuksien parantamiseen ja uuden yritystoiminnan syntymisedellytyksien lisäämiseen. Tavoitteena on luoda väestölle toimeentulon ja kehittymisen mahdollisuuksia ja pysäyttää väkiluvun pieneneminen.

## ◆ Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelma linkittyy hyvin alueen muihin kehittämistoimiin

*Itä-Suomen kehityssuuntana on ollut aluetalouden hidas kehitys suhteessa muuhun maahan. Tällä on ollut vaikutuksia alkutuotannon työpaikkamenetyksiin, väestön poismuuttoon, väestörakenteen vinoutumiseen, väestöpohjan vähenemiseen myötä yritystoiminnan ja palvelujen toimintaedellytysten kaventumiseen, tulotason alhaisuuteen ja kotitalouksien varallisuuden laskemiseen. Aluetalouden hitaalla kehityksellä on ollut vaikutuksensa myös yrityspohjan vähäisyyteen ja painottumiseen ns. perinteisille aloille. Väestön poismuutto alueelta ja alueen sisällä maaseudulta kaupunkeihin on edelleen tosiasiassa, korkeakoulutettujen osuus jää jälkeen koko maan vastaavasta luvusta ja alueen kilpailukyky (mitattuna ns. BTV-indeksillä) on edelleen koko maan keskiarvoa heikompaa. Etenkin työllisen työvoiman kehitys ja työttömyyden alentaminen sekä syrjäytymisvaarassa olevien pitkäaikaistyöttömien tilanne ovat Itä-Suomen tavoite 1 -alueella huolestuttavia.*

Arvioinnin mukaan Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelma on kyetty sovittamaan hyvin yhteen alueen maakuntien muiden strategisten toimenpiteiden kanssa. Muun muassa vuoden 2003 kesällä laaditut, uuden aluekehittämislain mukaiset maakuntaohjelmat noudattelevat varsin pitkälti tavoite 1 -ohjelman painopisteitä. Samoin alueella toteutettavien kansallisten aluekeskus- ja osamiskeskusohjelmien tavoitteet ja toimenpiteet ovat oikealla tavalla täydentäneet 1 -ohjelman toimia maakunnissa. Suurelta osin tilanteeseen on vaikuttanut lainsäädännön selkeyttämisen lisäksi alueiden oman strategisen kapasiteetin vahvistaminen, mikä näkyy sekä ohjelmataason strategiatyössä ja hankepäätösten teossa että projektien toteutuksessa.

Arvioijat toteavat, että ohjelma on edennyt suunnitellulla tavalla. Uusi rakennerahastolainsäädäntö määrittelee aikaisempaa selkeämmin viranomaisten tehtäviä ja vastuita. Ohjelman toimeenpanossa on onnistuttu hankepäätösten ripeässä käsittelyssä. Kuitenkin hallinnolliset käytännöt ovat vaihdelleet eri maakunnissa ja eri rahoittajien kesken tavalla, joka on vaikeuttanut projektien käynnistämistä ja toimeenpanoa. Kriittikkiä on esitetty ohjelmarakenteen sirpaleisuutta kohtaan. Arvioijat katsovat, että ohjelma on pilkottu liian pieniin toiminnallisiin kokonaisuuksiin, mikä on vaikeuttanut suurten, maakunnan kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamista.

Alueen kilpailukyvyyn edistämiseksi arvioijat suosittelevat rahoituksen keskittämistä ohjelma-alueen maakuntien strategisten innovaatiopainotusten mukaisesti.

### Naisyrittäjien ja -työpaikkojen lisäämiseen tulee jatkossa panostaa

Itä-Suomen yritystoiminnan kehitys ei

poikkea merkittävästi talouden yleisestä kehityksestä maassamme. Kainuun kehitykseen vaikuttaminen asettaa arvioijien mukaan eräistä näkyvistä olevista myönteisistä piirteistä huolimatta tavoite 1 -ohjelmalle suuren haasteen, johon saattaa olla paikallaan lisätä panostuksia kauden loppupuoliskolla.

Hankekysely viittaa toimintalinjan ja sen toimenpidekokonaisuuksien tavoitteenasettelun onnistumiseen. Uusien naisyritysten ja -työpaikkojen aikaan saamista tulee jatkossa tehostaa. Mitään muuta olennaista korjattavaa toimintalinjan ja sen toimenpidekokonaisuuksien painotuksissa ja toimeenpanossa ei ole.

### Osaamisen kehittämistarpeet huomioitu hyvin – työllistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy heikommin

Ohjelma on hankevetäjien mukaan vastannut alueen kehittämistarpeisiin erityisen onnistuneesti osaamispääoman kehittämisen ja työvoiman valmiuksien parantamisen osalta. Selkeä ja hankevetäjien mielestä onnistunut kokonaisuus on ollut osaamisen ohella uuden yrittäjyyden ja innovatiivisuuden synnyttäminen sekä yritystoiminnan kehittäminen. Sen sijaan työllistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn ja tietoyhteiskuntahankkeisiin ohjelma ei ole arvioijien mielestä vastannut riittävästi. Työelämän tasa-arvon edistämiseen liittyvä hankekokonaisuus jää toimintalinjassa jo lähtökohtaisesti hyvin pienelle painoarvolle.

Osaamisen ja työelämän välistä kytentä tulee jatkossa tiivistää, jotta hankkeiden vastaisivat paremmin alueen tarpeita ja jotta luodut toimintamallit ja innovaatiot saadaan juurrutettua alueelle. Hankkeilla on saavutettu huomattavia määrällisiä tuloksia jo tässä vaiheessa ohjelmakautta siitä huolimatta,

ettei hankkeistaminen ole käynnistynyt erityisen vauhdikkaasti. Ohjelmatarjontaan ei ole tarvetta.

### Maaseudun kehittämiseen tarvitaan lisää vapausasteita

Maaseudun kehittämisen haasteet ovat suuret. Arvioijat tähdentävät, ettei maatalouspoliittisia toimia ole nivottu riittävästi alueelliseen kehittämiseen. Tarvittaisiin enemmän soveltamisvapautta aluetasolla kaikkiin maaseutuelinkeinoihin, mutta erityisesti maatalouspolitiikkaan, mikäli halutaan estää talouden pohjan rapautuminen. Ohjelman tavoitteet ovat edelleen oikeat.

### Rakenteiden ja hyvän ympäristön kehittämisen hankkeistuksessa edettävä ripeämmin

Osaamisen ja koulutuksen rakenteiden kehittämisessä on onnistuttu arvioijien mielestä vastaamaan strategisesti tärkeisiin haasteisiin ja luotu edellytyksiä uuden yritystoiminnan ja osaamis-yhteisöjen sijoittumiseen alueelle. Varautuminen suuriin hankkeisiin, jotka ovat eri syistä johtuen mahdollisia toteuttaa vasta kauden loppupuolella ja joiden toteuttamiseen liittyy epävarmuutta, synnyttää vaaran, että rahoitusta jää hyödyntämättä. Tehdyissä strategiavalinnoissa on otettu riski epäonnistua. Ohjelmaan ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

### Horisontaaliset tavoitteet tulee aktivoita

Asiantuntijahaastattelujen ja projekti-päälliköille tehdyn kyselyn mukaan tasa-arvo on huomioitu hankkeiden valmistelussa, toteutuksessa, tavoitteissa ja vaikuttavuudessa kohtuullisen hyvin. Arvioijat kuitenkin katsovat, että vaikka tasa-arvon idea kuuluu toimijoiden arvomaailmaan, sitä tulkitaan tilanteen mukaan. Tasa-arvokriteerit vaihtelevat alueittain, mitä arvioijat pitävät hyväksyttävänä ja toivottavanakin. Kaupunkikeskusten ja syrjäseutujen tasa-arvotavoitteet ja -kriteerit voivat olla erilaisia tai ainakin niitä voidaan tulkita erilalla alueen tarpeet huomioon ottaen. Ohjelman tasa-arvon määrittely on riittävä hankkeiden ohjausmekanismina. Hankkeiden arviointikriteereitä varten määritelmää tulisi monipuolistaa koskemaan myös sosiaalista ja taloudellista tasa-arvoa.

Kestävän kehityksen ekologisen

olottavuuden toteutumisen arviointi on hankalaa, koska Itä-Suomessa ei ole käytössä hankkeita varten laadittuja yhtenäisiä ympäristön tilan muutoksia mittavia kriteereitä, joilla voitaisiin tuottaa objektiivista vertailutietoa hankkeiden ekologisen olottavuuden toteutumisesta. Sosiaaliseen olottavuuteen ohjelmassa kuuluu lähinnä alueen asukkaiden korkea elämisen laatu ja viihtyisä asuinympäristö.

Tietoyhteiskuntaan liittyvä toiminta mielletään selkeästi mahdollisuudeksi vahvistaa alueellista kilpailu- ja toimintakykyä ja siihen liittyvät tavoitteet ovat konkretisoituneet hanketasolla. Arvioijat kuitenkin toteavat, että tietoyhteiskunta muodostaa laajan ja käsitteellisesti hankalan kokonaisuuden, jonka edistäminen näyttää rahoitettavien hankkeiden perusteella melko hajanaiselta eivätkä eri hankkeet näytä tukevat toisiaan. Tietoyhteiskunta on edistettävä jatkossa selkeästi kohdennetummin. Tarkoituksenmukaista olisi keskittyä hyvien käytäntöjen levittämiseen ja olemassa olevaan toiminnan vahvistamiseen.

Kaupunkien ja maaseudun välisen yhteistyön kehittäminen koetaan alueella tärkeäksi. Yhteistyön kehittämistä strategisena linjauksena tulisi arvioiden mielestä jatkaa hallitusti. Samalla tulisi selkeyttää tavoite 1-ohjelman asema maaseudun ja kaupunkien väli-

sen yhteistyön kehittäjänä. Kaupunki- ja maaseututoimijoiden välisiä verkostoja tulisi hyödyntää aiempaa paremmin ohjelman toteutuksessa. Keskeinen haaste on, miten edistää maaseudun ja kaupungin houkuttelevuutta

keskinäisinä toimintaympäristöinä. Tämä edellyttää mm. työvoiman, osaamisen, palveluiden ja alueellisten verkostokeskittymien tarkastelua ja kehittämistä toisiaan tukeviksi kokonaisuuksiksi.

Arvioinnin kustannukset: 210 000 euroa (0,01 % ohjelman rahoituksesta)

Arviointikonsortio:

Net Effect Oy, LTT-Tutkimus Oy, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Taloustutkimus, Suomen Aluetutkimus FAR, Lapin yliopiston yhteiskuntatutkimuksen laitoksen Pohjois-Suomen ennakointi- ja arviointikeskus

Ohjelman rahoituskehys: 2 559 milj. euroa

Ohjelma-alue: Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Kainuu (% pinta-alasta, % väestöstä)

Ohjelman strateginen tavoite:

Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelmalla on panostettu yritystoiminnan edistämiseen, jotta alueen elintaso saataisiin kohotettua. Ohjelman kautta on tarkoitus panostaa erityisesti jo toimiviin yrityksiin sekä yritysten toimintaympäristön kehittämiseen.

Pohjois- ja Itä-Suomen väliarviointiraportit löytyvät osoitteesta [www.intermin.fi/suomi/valiarviointi](http://www.intermin.fi/suomi/valiarviointi).

Lisätietoja EU-ohjelmatyöstä löytyy osoitteesta [www.intermin.fi/suomi/euohjelmatyo](http://www.intermin.fi/suomi/euohjelmatyo).

Marja Taskinen

## Tavoite 2 -ohjelmien väliarviointien keskeiset tulokset ja suositukset

Etelä- ja Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelmien väliarvioinnin tuli vastata mm. seuraaviin kysymyksiin: Ovatko ohjelman tavoitteet ja strategia edelleen ajan-

kohtaisia, toimivia ja johdonmukaisia? Miten ohjelma on toteutunut suhteessa asetettuihin tavoitteisiin? Ovatko indikaattorit ja niille asetetut tavoiteta-

sot tarkoituksenmukaisia? Miten ohjelman horisontaaliset tavoitteet ovat toteutuneet? Lisäksi arviotiin ohjelmien vaikutusta maakuntien kilpailukykyyn.

### ◆ *Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelman väliarviointi*

Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelma-alueelle on ominaista väestörakenteessa ja -kehityksessä vallitsevat suuret sisäiset erot. Sitä selittää osaltaan ohjelman toteuttaminen seitsemän maakunnan alueella (Satakunta, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa). Alueen elinkeinorakenteen keskeinen piirre on yksityisen palvelusektorin pienuus. Se näkyy mm. vajaatyöllisyytenä sekä naisten miehiä

huomattavasti korkeampana työttömyysasteena.

#### **Ohjelman tavoitteet ja strategia**

Ohjelmassa on kolme toimintalinjaa; yritystoiminnan, osaamisen sekä aluerakenteen ja elinympäristön kehittäminen. Strategisten painotusten riskeinä nähdään mm. valittujen painopistetoimialojen (ennestään vahvat teollisuusalat sekä uudet kasvualat,

etenkin informaatioteknologia) kysyntäkehitys sekä riittämätön valmistautuminen väestörakenteen muutosten vaikutuksiin työmarkkinoilla. Naisten työmarkkina-aseman parantamiseen ja yksityisen palvelusektorin kehittämiseen suositellaan toimenpiteitä.

#### **Ohjelman toteutuminen ja hallinto**

Rahoituksen ja hankkeiden toteutuksen

osalta ohjelma on edennyt kohtuullisen hyvin. Hankkeiden sisällön perusteella ei ole syytä kyseenalaistaa strategisten päätavoitteiden toteutumista. Oleellista sen sijaan on, minkälaisilla painotuksilla ohjelma on toteutussa. Yritystoiminnan osalta painotuksena on ollut pk-teollisuus, erityisesti metalliteollisuus ja informaatioteknologia, palvelusektorin jäädessä syrjemmälle. Riskipitoisten vetovoimahankkeiden preferointi ympäristö- ja yhdyskuntahankkeiden kustannuksella herättää kysymyksen, onko kyse maakuntien harkitusta ja perustellusta valinnasta vaiko vain sopeutumisesta kysyntään.

Uudet yritykset ja työpaikat sekä ESR-toimenpiteisiin osallistuneet ovat keskeisiä ja perusteltuja indikaattoreita niin hankkeiden kuin ohjelman seurannassa. Sen sijaan säilytetyt työpaikat on käsitteellisesti moniselitteinen ja vaikeasti mitattava indikaattori. Arvioinnissa pohdittiin syntyneiden työpaikkojen osalta myös kerrannaisvaikutuksia, joiden arvioidaan olevan maakunnan tasolla 10–25 % ja ohjelma-alueen tasolla 15–30 % välittömästi työpaikkavaikutuksesta. Arvioinnissa päädyttiin siihen, että EU- ja valtion tuen avulla on synnytetty kerrannaisvaikutukset huomioiden noin kolmannes kokonaistyöllisyysvaikutuksesta. Suuri osa ohjelman hankkeista on luonteeltaan kehittämistoimintaa, jonka ensisijaisena tavoit-

teena eivät ole välittömät työllisyysvaikutukset, vaan vaikuttaminen aluelouden rakenteisiin pitkällä aikavälillä. Seurantajärjestelmään kaivataankin mahdollisuutta seurata hankkeiden jakautumista suoraan toimintaan suuntautuviin toteutushankkeisiin ja toisaalta edellytyksiä luoviin kehittämishankkeisiin.

Hallinnon osalta arvioinnissa todetaan, että vaikka rahoittajien ja maakuntien yhteistyöryhmien edustajat suhtautuvat ohjelman hallintojärjestelmään hyvinkin kriittisesti, ovat hankkeiden toteuttajat pääasiassa tyytyväisiä yhteistyöhön rahoittajatahojen kanssa.

### Horisontaaliset tavoitteet

Horisontaaliset teemat (kestävä kehitys, tasa-arvo, tietoyhteiskunta) tulisi huomioida läpäisyperiaatteella kaikessa ohjelmatoiminnassa. Kestävän kehityksen tavoite (20 % EU-rahoituksesta ympäristöpositiivisille hankkeille) on saavutettu niukasti. Tasa-arvotavoite (6 % EU-rahoituksesta) on toteutunut jopa yli kaksinkertaisesti. Vaikka tasa-arvotavoite näyttää toteutuvan hyvin hanketasolla, ohjelmatasolla työpaikkojen ja yritysten sukupuolijakaumaa tarkasteltaessa sen voidaan todeta toteutuneen heikosti. Myös tietoyhteiskuntahankkeille asetettu tavoite (20 % EU-rahoituksesta) on

ylittynyt. Kaikkiin em. horisontaalisiin teemoihin liittyy siinä määrin käsitteellistä vaikeaselkoisuutta ja tulkinnanvaraisuutta, ettei seurantajärjestelmän tietoja voida pitää niiden osalta täysin luotettavina.

### Ohjelman vaikutus alueen kilpailukykyyn

Kaikki asetetut ydintavoitteet (yritysten toimintaympäristön parantaminen, osaamisen tason nostaminen sekä aluerakenteen ja elinympäristön kehittäminen) parantavat toteutuessaan alueen kilpailukykyä tai vähintään estävät sen heikkenemistä. Ohjelma on käynnistänyt tai käynnistämässä kilpailukykyyn parantamisen kannalta oikeasuuntaisia prosesseja, erityisesti koulutuksessa, tutkimuksessa ja kehittämistoiminnassa. Korkeakoulujärjestelmän laajeneminen vaikuttaa välittömästi muuttoliikkeeseen, jolla taas on suora vaikutus väestökehitykseen ja edelleen alueen palvelusektoriin. Kilpailukykyyn vahvistuminen edellyttää myös alueen vetovoiman kehittämistä osaavan työvoiman näkökulmasta. Toistaiseksi ei ole vielä konkreettista näyttöä siitä, että alueen vetovoima suhteessa muuhun Suomeen tai muuhun Eurooppaan olisi merkittävästi kohoamassa.

yritysten tavoitteeseen on sen sijaan vielä pitkä matka. Olennaista korjattavaa ei ole havaittavissa yritysten kilpailukykyyn lisäämiseen tähtäävän toimintalinjan ja sen toimenpidekokonaisuuksien painotuksissa ja toimeenpanossa. Osaamisen tason ja inhimillisten resurssien kehittämisessä voidaan kysyä, onko koulutusta suunnattu aloille, joissa kysynnän kasvumahdollisuudet ovat parhaat, tai aloille, joilla on työvoimakapeikkoja. Uhkana loppuohjelmakaudella on, että koulutus suuntautuu liian yksipuolisesti vain IT-alan kehittämiseen. Yhdyskuntien toimivuuden ja viihtyisyyden turvaamisen toimintalinjassa elinkeinoelämän toimintaympäristön kehittämiseen allokoidut resurssit ovat hanketasolla ylikäytössä, kun taas ympäristön tilan ja sosiaalisen toimintaympäristön parantamiseen sekä yhdyskuntarakenteen toimivuuteen allokoidut resurssit ovat vajaakäytettyjä.

Hankevalmistelun, hallinnoinnin ja

## ◆ *Etelä-Suomen tavoite 2 -ohjelma*

Länsi-Suomen tavoin myös Etelä-Suomen tavoite 2 -ohjelma kattaa alueita seitsemästä maakunnasta (Uusimaa, Itä-Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso ja Etelä-Karjala). Tästä seuraa ohjelma-alueen seutukuntien heterogeisuus. Alueen väestölle yhteinen piirre on keski-ään nousu sekä naisten osuuden kasvu.

### Ohjelman tavoitteet ja strategia

Ohjelman tavoitteena on lisätä taloudellista kasvua uusilla, innovatiivisilla ja kansainvälisesti kilpailukykyisillä tuotantosuunnilla, parantaa työllisyyttä, tukea yrittäjyyttä ja nostaa monipuolisen osaamisen tasoa sekä kehittää fyysistä ja henkistä infrastruktuuria. Strategian ytimenä on vahvojen toimialojen kehittäminen uudentyypisten

osaamisverkostojen (mm. elinkeinoelämä, korkeakoulut, organisaatiot) avulla. Alueen kehityksessä tai toimintaympäristössä ei ole tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka vaikuttaisivat päämäärien ja tavoitteiden ajankohtauuteen tai relevanssiin. Myös maakunnissa pidetään ohjelmaa, sen strategiaa ja keinovalikoimaa yleisesti ottaen varsin onnistuneina, sillä väljä strateginen kehys mahdollistaa hankkeiden kohdentamisen kunkin maakunnan omille painopistealueille maakuntaohjelman avulla.

### Ohjelman toteutuminen ja hallinto

Asetetut tavoitteet ovat uusien ja säilytettyjen työpaikkojen osalta toteutuneet hyvin, tosin miesten osalta selvästi naisia paremmin. Uusien

hankkeiden toimeenpanon onnistumista pidetään Etelä-Suomen tavoite 2 -ohjelman osalta hyvänä.

## Horisontaaliset tavoitteet

Kestävän kehityksen ja ympäristön teema on huomioitu laaja-alaisesti läpi koko ohjelman. Ympäristöhankkeiden rahoitus on osoittautunut erittäin tärkeäksi ja ohjelman tuoma lisäarvo on näiltä osin ilmeinen. Ympäristömyönteisten hankkeiden osuus ohjelman EU-rahoituksesta on lähellä 30 prosentin tavoitetta. Hankkeiden ympäristövaikutuksia selvitetään ja arvioidaan kuitenkin alueilla vaihtelevasti.

Tasa-arvohankkeita on syntynyt kohtalaisen paljon yrittäjyyden ja taloudellisen kasvun alalla, mutta ohjelma on tuottanut vain vähän uusia tai säilytettyjä naistyöpaikkoja ja -yrityksiä.

Tietoyhteiskuntateema on sisäänrakennettu varsin kattavasti ohjelmastrategiaan ja sitä toteuttaviin hankkeisiin. Tietoyhteiskunnan kehittämisessä on toteutettu joukko suhteellisen hajanaisia kehittämistoimia. Strategisesti ohjelma tukee paikallisen ja alueellisen tietoyhteiskuntakehityksen

kannalta keskeisten elementtien vahvistumista.

## Ohjelman vaikutus alueen kilpailukykyyn

Ohjelman vaikutuksia alueen kilpailukykyyn on arvioitu yritysten, inhimillisten voimavarojen, instituutioiden ja verkostojen sekä ympäristön, infrastruktuurin ja imagon näkökulmasta. Aineistona on käytetty sekä maakuntien omia näkemyksiä (MYR-kysely) että ohjelman hankkeiden tuloksia (projektitkysely).

Yritysten ja elinkeinoelämän yleisiä toimintaedellytyksiä ja kasvumahdollisuuksia on parannettu merkittävästi. Alueen yritysten välistä yhteistyötä ja työnjakoa on myös edistetty ja luotu uudentyyppisiä toimintamalleja elinkeinoelämän ja tutkimuslaitosten välille sekä parannettu yritysten henkilöstön osaamista ja tietoyhteiskuntavalmiuksia. Inhimillisten voimavarojen kehittymistä on edistetty mm. parantamalla koulutusjärjestelmien toimivuutta sekä luomalla täydentäviä virtuaalisia oppimisympäristöjä ja etäopiskelumahdollisuuksia. Hankkeilla on vahvistettu alueellista tietoinfrastruktuuria. Instituutioiden ja kehittäjä-

verkostojen kautta on edistetty alueellisen innovaatiokulttuurin kehittymistä. On luotu pohjaa oppivien organisaatioiden keskinäiselle verkostoitumiselle ja sitä kautta edellytyksiä alueen osaamisympäristön pysyvämälle kehitykselle. Tietoyhteiskuntakehitystä tukevaa fyysistä ympäristöä sekä alueen vetovoimaisuutta lisäävää elinympäristön laatua ja viihtyisyyttä on parannettu. On kehitetty myös matkailuun liittyviä elinkeinoja sekä edistetty kulttuuri- ja ympäristöalan toimijoiden keskinäistä verkostoitumista.

Maakunnittain tarkasteltuna Etelä-Suomen tavoite 2 -ohjelma näyttää tukeneen parhaiten Kanta-Hämeen ja Etelä-Karjalan alueellista kilpailukykyä. Itä-Uudellamaalla ohjelman merkitys on nähty selvästi muita maakuntia suuremmaksi, mikä asettaa haasteita ohjelman vaikuttavuuden tehostamiselle. Parhaiten on kyetty tukemaan alueen yrityskehitystä ja heikoiten ympäristön, infrastruktuurin ja imagon kehittymistä.

Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen väliarviointiraportit löytyvät osoitteesta [www.intermin.fi/suomi/valiarviointi](http://www.intermin.fi/suomi/valiarviointi).

*Harri Ahlgren*

# Arvioinnin vaikeudesta

Etelä-Karjalan maakunnassa tehtiin vuonna 2002 arviointi ensimmäisen rakennuskauden tavoitteiden 2 ja 5b sekä Interregin aikaansaannoksista. Kaudella 1995–1999 EU-rahoitusta si-dottiin Etelä-Karjalassa näiden ohjelmien kautta noin 150 miljoonaa euroa. Työpaikkoja saatiin yli 3600 ja uusia yrityksiä 233. Kuten koko Suomessa myös Etelä-Karjalassa yksi tärkeimmistä vaikutuksista oli yksityisen rahoituksen merkittävä mukaan tulo hanketoimintaan.

Arviot maakunnan uusista ja säilyneistä työpaikoista perustuivat vastuuviranomaisilta kerättyihin tilastotietoihin. Lisäksi otimme jonkin verran yhteyttä keskeisiin hanketoimijoihin ja kävimme läpi loppuraportteja. Perusmateriaalina oli luonnollisesti Fimosjärjestelmä, jonka sisältämät tiedot poikkesivat yllättävissä määrin eri viranomaisten ylläpitämien seurantarjestelmien tiedoista. Eroja saattoi huomata esimerkiksi silloin, kun sama hanke ja

sen jatkohankkeet oli kirjattu yhdeksi hankkeeksi tai useammaksi hankkeeksi. Useissa tapauksissa hankkeiden tulostiedot, esimerkiksi uudet ja säilyneet työpaikat, olivat jääneet kirjaamatta Fimosiin. Tällöin hankkeen tuloksiksi saattoivat päätyä hankkeelle asetetut tavoitteet tai tulostieto oli kirjattu Fimosiin nollassi.

Vaikutuksia-raporttia laatiessani päädyin ihmettelemään rahoittajaviranomaisten toisistaan poikkeavia menettelytapoja seurantatietojen kirjaamisessa. Seurannan kohdehan on kaikilla sama: EU-tuki ja siihen liittyvä muu rahoitus ja hankkeiden vaikutukset. Indikaattorien kirjaaminen Fimosiin oli kuitenkin hämmentävän kirjavaa eri viranomaisilla. Kärjistäen sanottuna vaikutusten kirjaamistavat olivat suoraan verrannollisia rahoittajaviranomaisten määrään. Esimerkiksi KTM:n tavoite 2 hankkeista Fimosin työpaikkavaikutuksiksi päätyivät hankerahoituksen myöntövaiheessa arvioidut työ-

paikat (Fimosissa 972). Todellisuudessa toteutuneita työpaikkoja oli kuitenkin parisataa vähemmän, paikallinen TE-keskus arvioi.

Tavallisella järjellä varustettu arvioija joutui myös ihmettelemään, miksi esimerkiksi lyhytkestoisen koulutuksen työpaikat näyttäytyivät Fimosissa uusin työpaikkoina, mutta tiepiirin laajan tien-rakennustyömaan työpaikkavaikutussaldo näytti puhdasta nollassa. Vaikka asialle löytyi perusteluita indikaattoriohjeista, voidaan kysyä, antoiko seuranta todellisen kuvan työllisyyden kehityksestä.

Jälkiarvioinnin tarkoitus on ilmeisesti hyödyntää EU:n osarahoittamien ohjelmien toteutuksesta saatuja tuloksia kuten eri toimenpiteiden yhteisvaikutuksia. Edellä kerrotun perusteella uskaltaudun kuitenkin kysymään: miten arvioinnin tuloksia voi tehokkaasti hyödyntää, jollei yhteisiä seurantarjestelmiä ja niiden myötä arviointeja saada luotettaviksi?

*Tiedottaja Ritva-Liisa Rantonen  
Etelä-Karjalan liitto*

## Yhteisöaloitteet ja pilotit

# Interreg IIIB -ohjelmien kuulumisia

### Interreg IIIB Itämeri

Ohjelman seurantakomitea kokoontui 16.–17.10.2003 Tukholmassa. Puheenjohtajana toimi **Inger Kristiansson** Ruotsista ja Suomea edusti **Mårten Johansson** sisäasiainministeriöstä. Kokouksessa käsiteltiin ohjelman väliarvioinnin loppuraportti (PLS/Ramböll) ja päätettiin toimittaa se komissiolle. Väliarviointi ei anna aihetta ohjelma-asiakirjan muutoksiin. Kokouksessa käsiteltiin myös luonnosta tarkistetuksi ohjelma-asiakirjaksi, jossa on otettu huomioon väliarvioinnista ja EU:n laajentumisesta aiheutuvat tarkistukset ja liitetty mukaan uudet A-prioriteetit. Ohjelmaan tulevasta lisärahaa päätettiin osoittaa 3 milj. euroa toimintalinjaan 1 ja 23 milj. euroa toimintalinjaan 2. Tarkistettu luonnos päätettiin hyväksyä kirjallisella menettelyllä ennen sen toimittamista komissioon. Ohjelma-asiakirjan muokkaus jatkuu pitkälle keväätalvella mm. naapurisuusohjelmien valmisteluajakatauluista johtuen. Luonnosta valmistellut työryhmä jatkaa työtään ja toimii myös ”neuvotteluryhmänä” komission kanssa. Seurantakomitean seuraava kokous pidetään 5.2.2004 Tanskassa.

Kirjallisella menettelyllä hyväksytty tarkistettu ohjelman luonnos toimitettiin komissiolle marraskuun lopussa. Tarkistettu ohjelman EU-rahoitus on 146,7 milj. euroa (nykyisen on 100,2 milj. euroa), josta Interreg III B osan (toimintalinjat 1–4) osuus 120,6 milj. euroa, kahden uuden A-prioriteetin (toimintalinjat 5–6) osuus yhteensä 18,3 milj. euroa ja koko ohjelmalle yhteisen teknisen tuen osuus 7,8 milj. euroa.

Neljännän siemenrahakierroksen päätökset tehtiin lokakuun lopussa. Saaduista 21 hakemuksesta hyväksyttiin 10, joista seitsemän koskee toimintalinjaa 3. Hyväksytyistä hankkeista kaksi on suomalaisvetoista: ”Nature Centres and Environmental Interpretation in the BSR” (Turun yliopisto) ja ”Growth Region of Northern Towns” (Imatran kehitysyhtiö).

Seuraava (viides) hakukierros järjestetään ensi vuoden alussa, jolloin uudet jäsenmaat voivat osallistua siihen täysipainoisesti. Haku avataan 12.1.2004 ja suljetaan 27.2.2004 ja pää-

tökset hankkeista tehdään ohjauskomitean kokouksessa 3.–4.6.2004. Mahdollisesta Suomen valtion vastinrahoituksesta kannattaa keskustella hyvissä ajoin ao. ministeriöiden (SM, YM, OPM, MMM) kanssa. SM:n vastinrahoituspäätökset tehdään noin 1–2 viikkoa ennen haun sulkemista. Tarkemmat aikataulut ja ohjeet vastinrahan hakemiseksi laitetaan SM:n kotisivulle ([www.intermin.fi/alueellinen/kehittaminen/EU-ohjelmatyö/Interreg/IIIB/Itämeri](http://www.intermin.fi/alueellinen/kehittaminen/EU-ohjelmatyö/Interreg/IIIB/Itämeri)) viimeistään tammikuun puolivälissä.

Seuraavaa hakua on pohjustettu monin tavoin. Viime kesänä järjestettiin partnerinhakutilaisuus Gdanskissa ja vuoden aikana on toteutettu kaksi siemenrahakierrosta (ks. edellä). Syksyn aikana sihteeristö on järjestänyt useita informaatiotilaisuuksia uusissa jäsenmaissa. Lisäksi Rostockissa järjestettiin 7.11.2003 erityisesti Tavoite 1 alueiden hakijoille tarkoitettu tiedotustilaisuus. Seuraavaan hakuun tähtävillä hakijoilla on myös mahdollisuus saada hankekohtaista konsultointia sihteeristöltä 14.–16.1.2004 Karlskronassa tai 21.–23.1.2004 Rostockissa. Ilmoittautumisaika päättyy 9.1.2004. Enemmän tietoa sekä ilmoittautumislomake löytyy ohjelman kotisivulta [www.bsrinterreg.net](http://www.bsrinterreg.net). Ohjauskomitea pitää ”ylimääräisen” kokouksen 26.–27.1.2004 Lyypekissä, jossa tarkoituksena on käsitellä tuleviin hankepäätöksiin liittyviä strategisia kysymyksiä.

Laajenemisesta johtuen sihteeristöön haetaan kahta uutta työntekijää. Riikaan perustettavaan uuteen konttoriin haetaan ”Project Development Manageria”, jonka on määrä keskittyä erityisesti uusiin jäsenmailhin sekä toimintalinja 3:een (Institution building). Rostockiin taas haetaan ”Financial Project Adviseria”, jonka erityistehtävänä on neuvoa ja tukea partnereita joilla on vain vähän tai ei lainkaan rakennerahas-tokokemusta. Paikkailmoitukset laitetaan ohjelman kotisivulle viikolla 50 ja haku-aika päättyy 9.1.2004. Erityisesti toivotaan hakijoita Baltian maista ja Puolasta.

### Interreg IIIB Pohjoinen Periferia

Ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea

(PMC) kokoontui 27.–28.11.2003 Kööpenhaminassa. Puheenjohtajana toimi **Harry Ekestam** Suomen sisäasiainministeriöstä. Suomea edustivat lisäksi **Kauppi Virkkala** Keski-Suomen liitosta (Esko Lotvosen sijaisena), **Riitta Koskinen** Etelä-Savon maakuntaliitosta ja tarkkailijana **Jouku Jama** Lapin liitosta. Kokous jakaantui tavanomaiseen seurantakomitea- ja ohjauskomiteaosaan.

Seurantakomiteaosassa käsiteltiin ohjelman väliarvioinnin loppuraporttia (Nordlandsforskning) ja päätettiin toimittaa se viikon lisäkommenttikierroksen jälkeen komissiolle. Väliarviointi ei anna aihetta ohjelma-asiakirjan muutoksiin. Päätettiin myös siirtyä ns. jatkuvaan hakumenettelyyn (ks. jäljempänä) sekä laatia vuosittainen tiedotusohjelma (Information Action Plan). Lisäksi saatiin informaatiota sihteeristön toiminnasta, partneriaateista ja ohjelman toteuttamistilanteesta. Tässä vaiheessa on vielä epäselvää tuleeko ohjelma täyttämään ns. N+2 säännön tänä vuonna. Kokouksessa keskusteltiin myös tarpeista tarkistaa ohjelman rahoitustaulukkoa. Ei nähty tarvetta tehdä siirtoja toimintalinjojen välillä, mutta sen sijaan voi olla tarvetta siirtää varoja toimintalinjan 3 sisällä, tmpk 3.2:sta tmpk 3.1:een. Mahdollinen siirtoesitys valmistellaan komitean seuraavaan kokoukseen, joka pidetään 23.4.2004 Ruotsissa. Mahdollisen indeksointirahan kohdentamisesta päätetään kirjallisella menettelyllä ensi vuoden alkupuolella.

Kokouksen ohjauskomiteaosassa päätettiin 15.9.2003 suljetun viidennen hakukierroksen hankkeista. Hakemuksia oli yhteensä 8 kpl. Komitea päätti hyväksyä 5 hanketta joko sellaisenaan tai määrätyn ehdoin. Näistä kaksi (Bitwon, USEVENUE) oli suomalaisvetoista, muissa ei ollut suomalaisia partnereita. Kokouksessa tehtyjen hankepäätösten jälkeen on sidottu yhteensä noin 44 % ohjelmarahoituksesta (EU + vastaava ei-jäsenmaiden rahoitus).

Noin viikkoa ennen PMC-kokousta, 20.–21.11.2003, järjestettiin Skotlannin Nairnissa ns. minipartneriaatti, johon osallistui runsaat 50 henkeä kaikkista muista maista paitsi Norjasta. Suomen edustus oli vahva. Tilaisuudes-

sa keskityttiin viiteen teemaan ja osalistujat oli valittu sen perusteella. Työn tuloksena syntyi mm. kuusi valmisteluhankehakemusta ja yksi mikrohankehakemus. Tilaisuus oli onnistunut ja tätä formaattia on tarkoitus kehittää edelleen. Moneen kertaan lykätty ”Norjan partenariaatti” on tarkoitus pitää 5.–7.5.2004. Nyt on luovuttu ajatuksesta pitää tämä tilaisuus Hurtigruten-laivalla, mutta tarkempi paikka ei ole vielä selvillä.

Kuten edellä todettiin, PMC-kokouksessa päätettiin siirtyä jatkuvaan haakuun ja useampiin päätöskokouksiin. Ensi vuodeksi sovittiin seuraavat jättämis- ja päätösajat:

<b>viimeinen jättämis- päätöskokous päivämäärä</b>	
<b>7.3.2004</b> .....	<b>23.–24.4.2004</b> (Hemavan, Ruotsi)
<b>13.6.2004</b> .....	<b>10.9.2004</b> (Grönlanti)
<b>31.10.2004</b> .....	<b>17.12.2004</b> (Kööpenhamina)

PMC-kokouksessa sovittiin, että seuraavassa päätöskokouksessa voidaan tmpk 3.1:een (Household related service provision) kuuluville hankkeille myöntää 75 % EU-tukea (normaalisti yläraja on 60 %). Hankkeiden maksimikokoa päätettiin myös lisätä. Hankkeiden indikaatiivinen maksimikoko on edelleen 1 milj. euroa (kokonaisbudjetti), mutta poikkeustapauksissa voidaan hyväksyä jopa 2 milj. euron hankkeita. Toivottavaa on, että hakijat olisivat jo valmistelun alkuvaiheessa yhteydessä sihteeristöön. Siirtyminen jatkuvaan hakumenettelyyn muuttaa myös Suomen valtion vastinrahan hakemismenettelyä tämän ohjelman osalta. Asia-tullaan tiedottamaan SM:n kotisivulla ([www.intermin.fi](http://www.intermin.fi) /alueellinen kehittäminen/EU-ohjelmatyö/Interreg/IIIB Pohjoinen Periferia) ensi vuoden alussa.

Sihteeristön lisäksi alueelliset kontaktihenkilöt (RCP) antavat neuvoja ja tukea hakijoille. RCP:t toimivat myös proaktiivisesti, pyrkien edistämään lu-

paavien hankeideoiden kehittämistä hakemuksiksi. Enemmän tietoa voi saada Suomen kontaktihenkilöltä **Jouko Jamalta** ([jouko.jama@lapinliitto.fi](mailto:jouko.jama@lapinliitto.fi)).

Sihteeristö siirtyi lokakuun lopussa uusiin tiloihin Kööpenhaminassa ja samalla myös puhelinnumerot muuttuivat. Sihteeristön osoite on Strandgade 91, 4. sal, DK-1401 Copenhagen K. Puhelinnumerot ovat:

Niclas Forsling +45 3283 3786  
 Christopher Parker +45 3283 3782  
 telekopio +45 3283 3775

Syksyn alussa tehtyjen sihteeristöjärjestelyjen johdosta vapautunut kolmas paikka (Project Manager) on nyt täytetty. Tämä uusi henkilö on skotlantilainen **Claire Matheson** Highlands & Islands Enterprisesta. Hän aloittaa työnsä Kööpenhaminassa 5.1.2004.

*Harry Ekestam*

## Interreg III ja Urban II -yhteisöaloite-ohjelmien toteuttaminen ohjelma-kaudella 2000-2006

EU-varojen sitomistilanne oli lokakuun lopussa 2003 seuraava:

Ohjelma	EU-kehys (meuro)	Sidottu EU-rahoitus (% kehyksestä)
Interreg III A -ohjelmat		
Saaristo	8,60	63 %
Merenkurkku–MittSkandia	23,90	70 %
Pohjoinen	47,00	39 %
Karjala	28,20	57 %
Kaakkois-Suomi	21,80	68 %
Etelä-Suomen rannikkoseutu	14,56	45 %
<b>Yhteensä</b>	<b>144,06</b>	<b>57 %</b>
Interreg III B -ohjelmat		
Itämeri	100,22	46 %
Pohjoinen Periferia	21,28	31 %
<b>Yhteensä</b>	<b>121,50</b>	<b>39 %</b>
Interreg III C -ohjelma		
Pohjoinen vyöhyke	28,61	23 %
Urban II -ohjelma		
Helsinki–Vantaa	5,30	34 %

**Saariston** Interreg III A -ohjelmassa on eräänlaisena päähankkeena myös tällä ohjelmakaudella ollut "Skärgårdssmak", eli saaristolaiskeittiön tunnetuksi tekeminen. Tarkoituksena on ollut valjastaa joukko hankkeita edistämään Saaristosopimuksen muotoutumista.

**Merenkurkku-MittSkandian** Interreg III A -ohjelman rahoituksella on lisätty rajat ylittävää yhteistyötä varsinkin IT:n ja korkeakoulujen osalta.

**Pohjoisen** Interreg III A -ohjelma koostuu kolmesta alaohjelmasta, joista rahoituksellisesti suurimmat ovat Pohjoiskalotin ja Kolarcticin alaohjelmat. **Pohjoiskalotti**-alaohjelmassa on hyväksytty eniten logistiikkaa, tuotantoteknistä ja liiketaloudellista yhteistyötä koskevia hankkeita sekä koulutus- ja tutkimushankkeita (Valtakunnan rajat ylittävä resurssien mobilisointi alue- ja paikallistasolla). **Kolarctic**-alaohjelmassa erityisen suosittuja ovat kulttuuri- ja matkailuyhteistyötä edistävät hankkeet.

**Karjalan** Interreg III A -ohjelmassa hanketoiminta on lähtenyt aktiivises-

ti liikkeelle mm. matkailun osalta. Aktiivisia ovat olleet myös kulttuuritoimijat sekä tutkimus- ja koulutusorganisaatiot.

**Kaakkois-Suomen** Interreg III A -ohjelman hanketoiminnalla kehitetään erityisesti matkailua ja liiketoimintaa sekä elinkeinoelämän palveluita erilaisen koulutushankkeiden avulla.

**Etelä-Suomen rannikkoseudun** Interreg III A -ohjelman hankkeiden teemoissa korostuvat Viron EU-jäsenyyteen valmistautuminen, ympäristökysymykset sekä asiantuntijuuden ja yhteisten karkialojen kehittäminen.

**Itämeren** Interreg III B -ohjelmassa rahoituksen painopiste on tällä hetkellä turismiin, kulttuuri- ja luonnonperintöön sekä luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvissä toimenpidekokonaisuuksissa.

**Pohjoisen Periferian** Interreg III B -ohjelmassa rahoituksen painopiste on tällä hetkellä tietoyhteiskuntaan, luonnon ja luonnonvarojen kestävään käyttöön sekä julkiseen hallintoon ja

aluesuunnitteluun liittyvissä toimenpidekokonaisuuksissa.

**Helsinki-Vantaan** Urban II -ohjelman rahoituksen painopiste on asukkaiden omatoimisuuden tukemisessa. Helsingissä ja Vantaalla on aloittanut useita hankkeita, jotka avaavat asukkaille uusia mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristöönsä ja samalla perehtyä tietoyhteiskunnan suomiin uusiin mahdollisuuksiin.

**Pohjoisen vyöhykkeen** Interreg III C -ohjelma on käynnistynyt huomattavasti myöhemmin kuin edellä mainitut ohjelmat, ensimmäiset hankepäätökset on tehty vasta keväällä 2003 (6 päätöstä).

*Petri Haapalainen*

#### Lisätietoja:

Ylitarkastaja Petri Haapalainen

Puh. (09) 160 42283

gsm 040 5922667

e-mail: petri.haapalainen@intermin.fi

## Naapuruustiedonanto ja naapuruusohjelmat

Maaliskuussa 2003 annetun "Wider Europe / "Laajempi Eurooppa" -tiedonannon perusteella komissio valmisti kevään aikana uutta rahoitusinstrumenttia EU:n ulkorajoja varten. Suomi toimitti tätä työtä tukevan non-paperin.

Komissio hyväksyi uutta naapuruusinstrumenttia koskevan tiedonannon 1.7.2003 (Com (2003) 393 "Paving the Way for a New Neighbourhood Instrument" / "Kohti uutta naapuruuspolitiikan välinettä"). Esitys on hyvin pitkälle samansuuntainen kuin mitä Suomi esitti non-paperissaan. Komissio esittää kaksivaiheista etenemistä:

1) Nykyisen rakennerahastokauden loppuvuosille (2004–2006) laaditaan ns. naapuruusohjelmia (Neighbourhood Programmes) EU:n ulkorajoille. Nämä ohjelmat perustuvat olemassa oleviin tai parhaillaan laadittaviin Interreg-ohjelmiin ulkorajoilla.

2) Samanaikaisesti käynnistetään varsinaisen uuden naapuruusinstrumentin (New Neighbourhood Instrument) valmistelu, jotta sellainen voitaisiin ottaa käyttöön vuoden 2006 jälkeen. Tarkoituksena on luoda yksi inst-

rumentti, joka voi rahoittaa toimia molemmiin puolin ulkorajaa. Harkittavana on useita eri vaihtoehtoja, jotka vaativat perusteellista selvittämistä. Komissaari **Verheugenin** mukaan komission esitys on odotettavissa 4.5.2004.

#### Vuosille 2004–2006 laadittavat naapuruusohjelmat Venäjän rajalla

Suomen osalta nykyiset Kaakkois-Suomen, Karjalan ja (osittain) Pohjoisen Interreg IIIA ohjelmat sekä Itämeren Interreg IIIB -ohjelma muutetaan naapuruusohjelmiksi. Keskeiset muutokset ovat:

- Kullekin ohjelmalle osoitetaan oma osuus Tacis CBC rahoituksesta. Päätökset indikaatiivisista osuuksista koko kaudelle 2004–2006 on tehty 21.11.2003. Kolarctic ohjelmalle osoitetaan 3,5 miljoonaa, Karjalan ohjelmalle 4 miljoonaa ja Kaakkois-Suomen ohjelmalle 6,5 miljoonaa euroa. Lisäksi Itämeren B -ohjelmalle osoitetaan 7,5 miljoonaa euroa. Päätökset vuoden 2004 Tacis-CBC varojen käytöstä teh-

dään ensi keväänä.

- Ohjelmien sisältöä voidaan tarkistaa/laajentaa ottamalla tuen piiriin ulkosuhdeohjelmille tyypillisiä yhteistyöaloja (esim. ympäristö, kansanterveys, rikollisuuden torjunta, rajojen turvallisuus).

- Hankevalinta yhdistetään. Rahoitusta haetaan yhteisellä lomakkeella sekä Interreg- että Tacis-rahoitteiselle toiminnalle. Interreg-ohjelman hallintokomitea laajennetaan yhteiseksi valintakomiteaksi, jossa tulee olla mahdollisimman tasapainoinen edustus rajan molemmilta puolilta. Valintakomitea hyväksyy/hylkää koko hankekokonaisuuden, sisältäen sekä Interreg- että Tacis-osuuden. Hankkeen tultua valituksi, Interreg- ja Tacis-osien tiedot erkanevat. Juridisen päätöksen (tukisopimuksen) tekee Interreg-osan osalta normaaliin tapaan ao. ohjelman hallintoviranomainen ja Tacis-osan osalta ao. EU-delegaatio (Venäjän osalta Moskova). Nykykäytännöstä poiketen EU-delegaatio ei kuitenkaan enää arvioi hanketta, koska se on tehty jo yhteisessä valintakomiteassa.

# Urbact-seurantakomitea kokoontui

Urban-kaupunkien kokemustenvaihtoa varten perustetun Urbact-ohjelman seurantakomitea kokoontui 5.11.2003 Milanossa. Seurantakomitea kävi lävitse ohjelman ajankohtaisen tilanteen. Rahoitussopimuksia jäsenmaiden ja hallinto- sekä maksuviranomaisena toimivan Ranskan välillä ei ole allekirjoitettu, koska tarkastusten suorittamisesta ei ole yksimielisyyttä. Vaikka kaupungit toteuttavat ohjelmaa, niin jäsenmaiden pitäisi ottaa vastuu tarkastuksista.

## Ensimmäiset kaupunkiverkostot

Ensimmäisen hakukierroksen kaupunkiverkostoista Vantaan–Venetsian kaupunkiverkosto ja neljä muuta hyväksyt-

tiin allekirjoitettaviksi. Helsinki on mukana Malmön vetämässä verkostossa. Sen allekirjoitus siirtyi tammikuulle. Toiselle hakukierrokselle oli tullut yhdeksän hakemusta. Jatkovalmisteluun menivät työllisyyteen keskittyvät Leipzigin sekä Lyonin verkostot ja kaupunkien turvallisuuteen keskittyvä Rotterdamin verkosto. Manchesterin ja Sevillan verkostoista tehtiin ehdolliset päätökset. Koska liikenteeseen ja ympäristöön ei ole yhtään verkostoa, niin tähän teemaan julistettiin haku auki.

## Verkostojen lisäksi kokemuksia vaihdetaan työryhmissä ja tutkimuksissa

Verkostoja ajallisesti ja rahoituksellisesti

suppeammassa työryhmissä käsitellään useille verkostoille yhteisiä teemoja. Ensimmäistä työryhmää vetää Liegen kaupunki. Teemana on kaupunkien turvallisuus. Työryhmien lisäksi on niitä suppea-alaisempia tutkimuksia. Lontoo on aloittamassa tutkimusta pääkaupunkiseuduista.

*Kauko Aronen ja Mika Honkanen*



# Milanossa laaja kaupunkikonferenssi

EU:n puheenjohtajamaa Italia järjesti 6.11.2003 yhdessä Euroopan unionin ja Milanon kaupungin kanssa toisen laajan kaupunkikonferenssin (European Summit of Cities). Ensimmäinen pidettiin kesäkuussa 2002 Lontoossa.

Konferenssin aiheena oli kaupunkien merkitys Euroopan kestävässä ja tasapainoisessa kehityksessä. Lisäksi kaupunginjohtajat allekirjoittivat yhteisen kaupunkien asemaa EU:n tulevassa rakennerahastopolitiikassa korostavan julistuksen. Sosiaalisesta ja taloudellisesta koheesiosta on tulossa yhä enemmän kaupunkipoliittinen kysymys. Kaupunkiverkko nähtiin ratkaisevana, jos alueellista kehitystä halutaan tasapainot-

taa ja edistää kestävästä kehitystä. Julistuksen mukaan uudenlainen ja tehokas eurooppalainen kaupunkipolitiikka, kuten Urban-yhteisöaloite, edistää yhdenmukaista politiikkaa sekä kumppanuutta eri tasoilla ja turvaa paikallisten viranomaisten toimintaedellytykset. Kaupunkipolitiikkaan tarvitaan myös vuoden 2006 jälkeen ohjelma, jossa kaupunkien rooli on merkittävä.

Komission puheenvuoron käytti **Elisabeth Helander**. Edellisen rakennerahastokauden Urbanien loppuarviointi on valmistumassa. Useimmat tavoitteet saavutettiin. Ohjelmien erityispiirteinä olivat yhdenmukaistettu lähestymistapa ja paikallisen tason voimakas osal-

listuminen. Siirtyminen tällä kaudella yhden rahaston malliin on yksinkertaistanut Urban-ohjelmien hallintoa. Eri-tyisen mielenkiintoinen ja tarpeellinen ohjelma on Urban kaupunkien kokemustenvaihtoa varten perustettu Urbact, johon myös 10 uuden jäsenmaan kaupunkien olisi hyvä päästä mukaan. Konferenssissa allekirjoitettiin Urbactia johtavan Ranskan kaupunkiministerin johdolla viiden ensimmäisen kaupunkiverkoston sopimukset.

*Veijo Kavonius ja Mika Honkanen*

>

Komissio on antanut tarkemmat ohjeet naapurisuusohjelmien laatimiseksi. Venäläisille toimijoille järjestettiin tiedotus- ja keskustelutilaisuus 25.–26.9.2003 Moskovassa, johon osallistui myös sisäasiainministeriön ja em.

Interreg-ohjelmien sihteeristöjen edustajia.

Valmistelutyö yhdistetään Interreg-ohjelmien välitarkistukseen. Syksyn aikana on perustettu ohjelmakohtaisia työryhmiä tätä varten. Työ ajoittuu lop-

puvuodelle ja ensi vuoden alkuun. ”Uudet” ohjelmat voitaneen hyväksyä keväällä 2004 ja ensimmäiset yhteiset haut avata ensi kesänä.

*Harry Ekestam*

# Espon 2006 -ohjelma

– kolmas tutkijaseminaari ja seurantakomitean kokous  
6.–9.10.2003 Materassa, Italiassa

Seminaarin tarkoituksena oli käynnissä olevien tutkimusprojektien väliraporttien sekä alustavien tulosten esittely ja arviointi. Suomesta tutkijaseminaariin osallistui 11 tutkijaa ja Suomen edustajat seurantakomiteassa (allekirjoittaneet).

Espon-projektit tuottavat uutta tietoa Euroopan aluerakenteesta ja sen kehityssuunnista ja tätä kautta osallistuvat käynnissä olevaan koheesiokusteluun. Väliraporttien tuloksia on hyödynnetty rakennerahastouudistuksen suuntaviivoja käsittelevän kolmannen koheesioraportin valmistelussa.

Seminaarissa esiteltiin 16 väliraporttia, joiden aihepiiri on laaja. Työ on tuottanut myös yli 300 karttaa peittäen 26 maata. Tuloksia pidettiin pääosin laadukkaina, vaikkakin projektien välillä oli melkoisia eroja. Alueellisia ja aihepiirikohtaisia tietoaukkoja esiintyy vielä paikoitellen. Ongelmana on myös selvitysten NUTS3-taso, joka on liian karkea moniin tarkasteluihin erityisesti pohjoismaissa.

Komission edustaja seurantakomiteassa, **Patric Salez**, kertoi, että kolmannen koheesioraportin luonnosversio on valmis lukuun ottamatta viimeis-

tä, politiikkasuosituksia käsittelevää lukuja. Parlamentille ja ministerineuvostolle koheesioraportti on määrä esitellä tammikuussa. ”Territoriaalisen koheesion” käsitettä raportissa käsitellään noin 17 sivun verran. Se tulee käsittelemään alueiden välisiä ja niiden sisäisiä tasapainokysymyksiä, kaupunkiverkostoja sekä erilaisia haittatekijöitä kuten syrjäisyyttä, saaria, vuoristoja ja alhaista väestötiheyttä. Raportin liitteenä tulee olemaan noin 60 sivun tietopaketti, joka sisältää runsaasti mm. Espon-projekteista saatua aineistoa.

Seminaarin pohjalta tullaan laatimaan päivitetty ”Guidance paper”, jolla annetaan projektikohtaiset ohjeet lopputyölle varmistamaan työn laadukkuus, kattavuus sekä metodologinen ja sisällöllinen yhteismitallisuus. Lisäksi kannustetaan projektien väliseen yhteistyöhön.

Seurantakomitean kokouksessa jäsenet pitivät Materan seminaaria onnistuneena, mutta toivoivat, että seuraavassa seminaarissa päästäisiin syvällisempään keskusteluun projektien tuloksista ja politiikkasuosituksista. Irlanti ilmoitti, ettei se järjestä puheenjohtajakaudellaan tutkijaseminaaria, jolloin

Norja tarjoutui järjestämään seminaarin ja kokouksen 10.–13.5.2004 Lillehammerissa.

Uuteen tutkimusprojektiin 3.2 (”Alueelliset skenaariot”) oli ilmoittanut kiinnostuksensa kolme ehdokasta, joiden kaikkien katsottiin täyttävän arviointikriteerit. Projektivetjäehdokkaat ovat Belgiasta, UK:sta ja Alankomaista. Kaikkiaan kahdeksan uutta projektialoitetta on kehitteillä joko jäsenmailden tai koordinointiyksikön toimesta. Rahoitusmahdollisuuksien arvioidaan kasvavan vuoden 2004 alusta n. 2 miljardilla eurolla uusien jäsenmailden ansiosta. Norjan valmisteleva kalastuspolitiikka-projekti hyväksyttiin. Muut uudet projektit tulee päättää viimeistään 15.12.2003 pidettävässä seurantakomitean kokouksessa, jonka jälkeen voidaan käynnistää viides haku.

Ohjelman väliarviointi valmistui 28.11 mennessä. Arvioitsijat kiinnittivät huomiota siihen, että tutkimusprojekteja kilpailutettaessa ehdotuksia tulisi olla vähintään viisi riittävän kilpailun takaamiseksi.

*Ulla Blomberg, SM  
Harri Pitkäranta, YM*

## POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ- JA ALUEPOLITIikka

# Alueministerit kokoontuivat Oslossa

Pohjoismaisten alueministerien kokous pidettiin 29.10.2003 Oslossa, Pohjoismaiden Neuvoston istunnon yhteydessä. Puheenjohtajan toimi Ruotsin alue- ja infrastruktuuriministeri **Ulrica Messing**. Ministeri Hannes Mannisen esteen johdosta Suomea edusti ylijohdaja **Cay Sevón** avustajanaan **Harry Ekestam**, molemmat sisäasiainministeriöstä. Pohjoismaiden Ministerineuvoston pääsihteeri **Per Unckel** kertoi ensin ajankohtaisista asioista, mm. PMN:n kansainvälisen toiminnan ke-

hittämisestä. Sen jälkeen selvitysmies **Poul Schlüter** raportoi työstään rajateiden poistamiseksi. Työn tehostamiseksi PMN:n sihteeristöön perustetaan erityinen kolmihenkinen ”rajapoliittinen sihteeristö”, johon myös alue-sektorin valmistelija **Helena Wallin** kuuluu. Ministerit antoivat tukensa Schlüterin työlle ja em. sihteeristön perustamiselle ja kehottivat hyödyntämään rajaseutukomiteoita jatkotyössä. Toisena asiakohtana oli EU:n laajentumisen vaikutukset pohjoismaiseen

aluepolitiikkaan sekä kaupunkien merkitys aluekehitykselle. Nordregion johtaja **Hallgeir Aalbu** alusti ansiokkaasti asiasta, mutta keskustelulle ei jäänyt paljoakaan aikaa. Puheenjohtaja esitti, että NÄRP pitäisi vuonna 2004 yhteisen kokouksen baltialaisten kollegojen kanssa (NB8), mikä sai kannatusta. Lopuksi Islannin ministeri esitti Islannin puheenjohtajuusohjelman vuodelle 2004.

*Harry Ekestam*

# NÄRPin kuulumisia

Vuoden neljäs NÄRP-kokous pidettiin heti ministerikokouksen jälkeen, 29.10.2003 Oslossa. Puheenjohtajana toimi **Olle Lundgren** Ruotsin elinkeinoministeriöstä ja Suomea edusti **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä. NÄRP keskusteli ministerikokouksesta ja totesi että kokouksen sisältöä ja muotoa pitäisi kehittää ”keskusteluvampaan” suuntaan. NÄRPin jäsenet selvittävät ministeriensä näkemyksiä asiaan. Lisäksi käsiteltiin Islannin aluepoliittista puheenjohtajuusohjelmaa, keskusteltiin aluepolitiikan työpajasta saaduista kokemuksista sekä päätettiin pyytää Nordregiota laatimaan hankeesitys kaupunkien roolista aluekehityksessä.

Vuoden viimeinen NÄRP-kokous pidettiin 26.11.2003 Kööpenhaminassa. Puheenjohtajan toimi **Brita Saxton** Ruotsin elinkeinoministeriöstä ja Suomea edustivat **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä ja **Tiina Tihlman** ympäristöministeriöstä. Kokous alkoi yhteisellä kokouksella rajaseutukomiteoiden kanssa. Kokouksessa saatiin informaatiota ns. GOLIN-hankkeesta,

NÄRPin lähialuehankkeesta, edellisellä päivänä pidetystä rajaseutukomiteoiden best practice -seminaarista, syksyn aikana toteutetusta rajaseutukomiteoiden itsearviointista, Schlüter-prosessista sekä rajaseutukomiteoiden nykyisestä toiminnasta.

NÄRPin omassa kokouksessa keskusteltiin ensin ministerikokousten kehittämistä. Kovinkaan paljon ministerien näkemyksiä ei oltu ehditty saada. Annettiin sihteerille tehtäväksi laatia asiasta muistio seuraavaan kokoukseen. Seuraavaksi käsiteltiin rajaseutukomiteoiden itsearviointia. Arviointia pidettiin onnistuneena ja yhteenvetoraporttia hyvänä. Tehty työ muodostaa hyvän pohjan rajaseutuyhteistyön kehittämistä käytävälle keskustelulle. Sihteeristö laatii asiasta muistion seuraavaan kokoukseen. Päätettiin myöntää lisärahoitusta (300.000 DKK) NÄRPin lähialueprojektille rajaseutukomiteoiden välisiä twinning-hankkeita varten. Hyväksyttiin PMN:n ja Nordregion välinen sopimus vuosille 2004–2006 ja myönnettiin vuoden 2004 rahoitusosuus (2 milj. DKK) Nordregi-

on käynnissä olevalle tutkimusohjelmalle. Edellä mainittujen rahoituspäätösten lisäksi päätettiin myöntää 372.000 DKK rajaseutukomiteoiden työhön rajaesteiden poistamiseksi, 800.000 DKK kaupunkien merkitystä aluekehitykselle selvittävään hankkeeseen sekä 250.000 DKK Islannin puheenjohtajuusohjelman erityishankkeisiin. Päätettiin myös eräistä vuoden 2004 määrärahoista. Itsearviointin tulosten perusteella PMN:n rahoitusta rajaseutukomiteoille muutettiin siten, että Keskipohjolakomitean osuutta pistettiin 100.000 DKK:lla ja Östfold-Bohuslän-Dalsland rajakomitean osuutta lisättiin samalla summalla. Lisäksi Pohjoisatlanttiyhteistyön (NORA) rahoitusta lisätään 250.000 DKK:lla (perustuu ns. Länsipohjolara-porttiin). Työpajahankkeen jatkamiseen myönnettiin 325.000 DKK ja Rajaseutufoorumin kehittämiseen 100.000 DKK. NÄRPin seuraava kokous pidetään 16.–17.2.2004 Brysselissä.

*Harry Ekestam*

## MUU KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

# Slovenian alueministerin vierailu Suomessa

Slovenian aluekehittämisestä vastaavan ministeri **Zdenka Kovacin** johtama valtuuskunta vieraili Suomessa 28.–30.10. tutustumassa alueiden kehittämiseen ja EU-ohjelmatyöhön. Vierailuun osallistui kolmisenkymmentä virkamiestä ja aluekehittäjää, jotka ovat luomassa Sloveniaan ohjelmaperusteisen aluepolitiikan toimintamallia. Suomen järjestelmästä haettiin parhaita puolia ja opiksi otettavaa. Kolmen päivän vierailuun mahduttettiin seminaaripäivä ministeriössä, tutustuminen raja-alueyhteistyöhön Torniossa sekä ohjelmatyöhön ja hankkeisiin Oulussa. Erityisen vaikutuksen slovenialaisiin näytti tekevän Tornion ja Haaparannan vahva ja tuloksellinen yhteistyö. Esi-merkkinä kerrottiin kaupunkien yhteisestä jätehuollosta, peruskoulu- ja lukioyhteistyöstä sekä palo- ja pelastustoimen hankkeista. Uusin suunnitelma



*Ministeri Kovac'ia (oik.) kiinnosti etenkin tavoite 1- ja Interreg-ohjelmien hallinnointi. Tässä hän keskustelelee SM:n uuden kansliapäällikön Ritva Viljasen kanssa naisten roolista yhteiskunnassa.*

on rakentaa yhteinen virastotalo, jonka toinen pää on Ruotsissa ja toinen Suomessa. Slovenialaiset tunnustivat, että he voivat vain haaveilla tällaisesta raja-alueyhteistyöstä. Nuorena valtiona rajakysymykset ovat heille akuutti asia.

Vierailun aikana ministeri Kovac ja ministeri **Manninen** allekirjoittivat yhteistyösopimuksen, jossa sitoudutaan

jatkamaan tiedonvaihtoon alue- ja rakennepolitiikan kysymyksissä. Ministerit pitivät tärkeänä, että kaksi EU:n pientä jäsenmaata keskustele säännöllisesti näkemyksistään mm. unionin alue- ja rakennepolitiikan tulevaisuudesta. Suomi tarjoaa omaa aluepoliittista osaamistaan slovenialaisille myöhemmin tarkemmin yksilöitävällä tavalla.

*Kaisa-Leena Lintilä*

# Aluekeskusohjelma-alueet vuosina 2004–2006

Valtioneuvosto nimesi 4.12.2003 seuraavat alueet aluekeskusohjelmaan vuosiksi 2004–2006: Rovaniemen seutu, Kemi–Tornion alue, Koillis-Suomi, Oulun seutu, Raahen seutukunta, Nilva–Haapajärven, Ylivieskan ja Siikalatvan seutukunnat yhdessä, Kajaanin kaupunkiseutu, Kokkolan seutukunta, Pietarsaaren seutu, Vaasan seutu, Seinäjoen seutu, Jyväskylän kaupunkiseutu, Jämsän seutu, Ylä-Savon talousalue, Kuopion seutu, Varkauden talousalue, Mikkelin seutu, Savonlinnan seutu, Etelä-Karjala, Joensuun seutu, Kouvolan kaupunkiseutu, Kotkan–Haminan seutu, Etelä-Pirkanmaan seutukunta, Tampereen seutukunta, Lahden alue, Hämeenlinnan seutu, Forssan seutu, Porin kaupunkiseutu, Rauman seutu, Turun seutu, Salon seutu, Vakka-Suomen seutukunta, Hyvinkään ja Riihimäen talousalue ja Itä-Uusimaa.

Porin ja Rauman seutujen ja Kokkolan ja Pietarsaaren seutujen edellytetään jatkavan tiivistä yhteistyötään ohjelmien toteutuksessa. Kauhajoen seudun verkostopilotin toteutukseen osoitetaan ohjelman perusrahoitusta vuoden 2006 loppuun saakka.

Ohjelma-alueet ovat samat kuin

vuosina 2001–2003. Ohjelman arvioinnin perusteella ohjelma-alueiden, verkostopilotin ja ohjelmaan verkottuvien seutujen tulee kiinnittää erityistä huomiota ohjelmalle asetettujen vaikutustavoitteiden toteuttamiseen, ohjelman alueellisen vaikuttavuuden vahvistamiseen ohjelma-alueita ympäröivillä seuduilla sekä perusrahoituksella rahoitettujen ja rahoitettavien hankkeiden tehokkaaseen toteutukseen.

Erityisesti seuraavien ohjelma-alueiden vuosina 2002–2003 kehitettyjen hyvien käytäntöjen vahvistaminen ja vakiinnuttaminen huomioidaan vuoden 2004 perusrahoituksessa: Koillis-Suomi (tietoyhteiskunnan palvelut -hanke), Kajaanin kaupunkiseutu (kulttuurihanke), Joensuun seutu (alueellisen vaikuttavuuden toimintamalli), Hyvinkään ja Riihimäen talousalue (luottamushenkilöiden yhteistyö seudullisessa kehittämisessä), Varkauden seutu (osallisuuden vahvistaminen), Porin kaupunkiseutu (seudullisten hyvinvointipalvelujen organisointi), Jyväskylän seutu (verkostokaupunki) sekä Etelä-Karjala (tehostettu ja strateginen kuntayhteistyö).

Aluekeskusohjelman toteutusta ja

arviointia eriytetään jatkossa tunnistamaan aiempaa selkeämmin erilaisten ja erikokoisten kaupunkiseutujen merkitys aluekeskusverkoston kehittymiselle. Tällä tarkoitetaan suuria ja monialaisia yliopistokaupunkiseutuja, yksi-puolisempia teollisia keskuksia ja muita keskisuuria ja pieniä kaupunkiseutuja.

Helsingin seudun ja sen kehysseutujen kaupunkiohjelmatyötä tuetaan. Kehysseudut ovat Lohjan seutu (Hii-den pilotti), Tammisaaren seutu yhdessä Siuntion kunnan kanssa (Raaseporin ohjelma) sekä Järvenpään, Keravan, Nurmijärven, Mäntsälä ja Tuusulan muodostama KUUMA-kumppanuus-ohjelma-alue.

I vaiheen (2001–2003) arvioinnista on vastannut Net Effect Oy. Ohjelman tähänastiset tulokset olivat puntarissa 9.12.2003 Helsingissä järjestetyssä arviointifoorumissa. Lopullinen arviointiraportti on määrä valmistua vuoden loppuun mennessä. Ohjelman II vaiheen (2004–2006) arvioinnin kilpailutus on käynnissä. Hakuaika päättyy tammikuun 12. päivänä.

*Hanna Paakkolanvaara*

## Aluekeskusohjelman toteutus puolivälissä

*– seudullisuus vahvistunut, voimaa seuraavaan ponnistukseen*

Seudullisen yhteistyön vahvistuminen, uusien yhteistyömuotojen kehittyminen, strategisuuden ja yhteistoiminnallisuuden lisääntyminen kaupunkiseutujen kehittämisessä ovat aluekeskusohjelman tähänastisen toteutuksen parasta antia. Näin totesi aluekeskusohjelmaa arvioineen Net Effect Oy:n kehittämisjohtaja **Petri Virtanen** 9.12.2003 Helsingissä järjestetyssä aluekeskusohjelman arviointifoorumissa. Varsinainen väliarviointiraportti julkaistaan tammikuussa 2004.

Arvioitsija kuitenkin peräänkuulut-

taa rohkeutta aluekeskusten kehittämisen jatkotyössä: seudullisesti laaditut strategiat ja selvitykset eivät itsessään johda aluekeskusten elinvoiman vahvistumiseen. Lopulliset läpimurrot kaupunkiseutujen kehittymiseksi aidosti vahvoiksi aluekeskuksiksi edellyttävät ohjelma-alueilta selkeitä päätöksiä ja niitä toteuttavia toimenpiteitä. Aluekeskusohjelmassa tuleekin ratkaista, miten tähänastisen strategiatyön lupaavista käytännöistä saadaan kestäviä alueiden kilpailukykyä vahvistavia vaikutuksia? Erityisesti pienillä ja keskisuurilla

kaupunkiseuduilla aluekeskusohjelmasta on tullut seudun kattava strateginen kehittämisväline. Näitä ovat Hyvinkään ja Riihimäen talousalueen, Koillis-Suomen, Etelä-Pirkanmaan ja Jämsän seuduilla. Myös suuremmilla kaupunkiseuduilla ohjelma on tiivistänyt ja uudistanut kuntien seutuyhteistyötä. Näistä mainittakoon Turun, Jyväskylän ja Kuopion kaupunkiseudut. Käytännössä tämä on toteutunut seudullisten yhteistyörakenteiden kehittämisenä, seutusopimuksina, seudullisten hyvinvointistrategioina ja kuntapalvelujen seudul-



*Säätytalolla 9.12. järjestetty arviointiforum keräsi koolle odotettua enemmän kuulijoita sekä keskushallinnosta että alueilta.*

## Kritiikkiä ohjelmien päällekkäisyydestä

Maakunnalliseen kehittämiseen osallistuvat eri tahot pitävät aluekeskusohjelman merkitystä suhteessa muihin kehittämishohjelmiin valtaosin myönteisenä. Kritiikkiä esitetään kuitenkin runsaasti eri ohjelmien päällekkäisyyksistä, alueellisen kehittämisjärjestelmän sekavuudesta sekä ohjelmakokonaisuuksien suuresta määrästä. Kritiikkiä esitetään eniten alueilta, jotka eivät ole vielä kyenneet hahmottamaan aluekeskusohjelmalle selkeää lisäarvoa. Kun arvioidaan aluekeskusohjelman roolia alueiden kehittämisen kokonaisuudessa suhteessa EU-ohjelmiin, ovat näkemykset ristiriitaisia. Toisaalta todetaan aluekeskusohjelman juuri parantaneen EU-ohjelmavarojen käyttöä seudullisesta näkökulmasta. Yhtäältä taas todetaan ohjelman merkitys varsin pienenä ja päällekkäisenä suurten EU-ohjelmien kanssa.

## Aluekeskusohjelma 2004–2006

Hallituksen strategia-asiakirjan mukaisesti valtioneuvosto on asettanut aluekeskusohjelmalle vaikuttavuustavoitteet. Niiden mukaan aluekeskuksilla on vuoden 2006 lopussa toimivat seudulliset yhteistyöstrategiat ja päätöksentekorakenteet, toimivat yhteistyöverkostot ympäröivien seutujen kanssa, toimivat yhteistyöverkostot seuduilla ja ympäröivillä seuduilla olevien yritysten, oppilaitosten ja tutkimusyksikköjen kanssa, myönteistä kehitystä elinvoimamuuttujissa (väestö, työpaikat, osaaminen, toimialat, palvelut, turvallisuus, ympäristö) vuoteen 2000 verrattuna sekä myönteinen vaikutus koko maakunnan aluetalouteen ja osaamiseen.

*Ulla-Maija Laiho*

lisen järjestämisen selvityshankkeina.

## Potkua osaamiseen ja elinkeinopolitiikkaan

Elinkeino- ja osaaminen on ollut vahvana linjana useimpien ohjelma-alueiden strategisessa ohjelmatyössä ja hankkeissa. Tehokkuudesta toteutuksessa mainittakoon Seinäjoen seutu, Kajaanin kaupunkiseutu, Joensuun seutu, Porin seutu, Varkauden seutu, Etelä-Karjala ja Hämeenlinnan seutu. Näistä Joensuun seudun ohjelman toteutus on ollut vaikuttavaa myös aluekeskuksen ulkopuolella.

Kuuden uuden osaamiskeskusten hakemukset valmisteltiin aluekeskusohjelmassa. Useilla seuduilla aluekeskusohjelma on lisännyt osaamiskeskusohjelman alueellista vaikuttavuutta käytännön yhteistyöhankkein. Erityisesti pienemmillä ohjelma-alueilla aluekeskusohjelma on vahvistanut ammattikorkeakoulujen, seudun kehittämisorgani-

saatioiden ja yritysten tutkimus- ja kehitysyhteistyötä. Tätä on edistänyt myös ohjelman joustava perusrahoitus.

## Elinvoiman laaja-alaisuus

Elinvoiman laaja-alaisuus on toteutunut erityisesti seudullisina hyvinvointihankkeina koskien sosiaali- ja terveystoimen palveluja ja hyvinvointia uutena toimialana. Niitä on toteutettu 19:llä ohjelma-alueella. Kulttuurihankkeita on merkittävästi toteutettu erityisesti Kajaanin seudun ja Itä-Uudenmaan aluekeskusohjelmassa sekä Kauhajoen seudun verkostopilotissa. Raahen, Varkauden, ja Savonlinnan seuduilla on kehitetty kansalaisten osallisuuden muotoja. Maankäytön suunnittelun seudullisia hankkeita on käynnistetty Koillis-Suomen, Hyvinkään ja Riihimäen talousalueen, Rauman seudun, Vakka-Suomen seutukunnan ja Etelä-Karjalan ohjelma-alueilla sekä Salon ja Turun seutujen yhteishankkeessa.

## OSKE INFO

Osaamiskeskusohjelman uusi esite on valmistunut. Esitteestä on painettu myös ruotsin- ja englanninkieliset versiot. Esitettä voi tilata sisäasiainministeriöstä, osastosihteeri Anja Pitkäseltä, puh. (09) 160 44534.

Samanaikaisesti ohjelma on saanut uudet internet -sivut, joihin voi käydä tutustumassa osoitteessa [www.oske.net](http://www.oske.net)

# Syksyn aluebarometri

## – toiveet paremmasta lisääntyneet

*Aluebarometri on sisäasiainministeriön ja Suomen Kuntaliiton kyselytutkimus, jota on tehty syksystä 1991 lähtien kaksi kertaa vuodessa. Kyselyn toteuttaa Tilastokeskus. Kyselyn otoksessa on mukana kaikki Suomen 446 kuntaa, joista vastaajiksi on valittu runsaat 1 200 virka- ja luottamusmiestä. Tänä syksynä aluebarometri julkaistiin 25. kerran.*

Syksyn aluebarometrin perusteella kuntapäätäjien toiveet paremmasta ovat lisääntyneet viime keväästä. Kehityksen odotetaan kohenevan lähes koko maassa, mutta erityisesti keskusseuduilla näkymät ovat entistä valoisammat. Maakunnittain parhaimmat näkymät ovat Itä-Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Päijät-Hämeessä ja Pohjanmaalla, joissa kehityksen odotetaan kohenevan selvästi koko maakunnassa. Näiden lisäksi odotukset ovat erittäin myönteiset varsinkin Kuopion ja Tampereen seuduilla. Synkimpänä kuntien tuleva tilanne nähdään Ahvenanmaalla, myös Pohjois-Karjalassa Joensuun

seudun ulkopuolella näkymät ovat erityisen heikot.

**Kuntien yhteistyö** sujuu edelleen varsin hyvin, tosin odotukset ovat nyt kaikissa kuntaryhmissä varovaisemmat kuin keväällä. Kuntien päättäjät korostavat erityisesti seutukunnallista yhteistyötä. Myös yhteyksiä elinkeinoelämään halutaan tiivistää. Syksyn barometrissa tiedusteltiin kuntapäätäjien arvioita kunnan aseman kehityksestä seuraavan 10 vuoden aikana. Tulos oli jokseenkin yllättävä. Lähes kolmannes vastaajista uskoo, että oma kunta tekee yhdistymispäätöksen 10 vuoden kuluessa. Runsaat 2/3 vastaajista arvioi kuntansa pysyvän itsenäisenä. Vastaukset ilmentävät osaltaan niitä paineita, joita kunnissa on tällä hetkellä.

**Työllisyyskehitys** nähdään hieman keväistä myönteisempänä. Työttömyyden arvioidaan alenevan tänä ja ensi vuonna erityisesti suurissa keskuksissa, maaseutukeskuksissa ja alkutuotantokunnissa. Työttömyyden arvioidaan lisääntyvän vuosina 2003–2004 vain esikaupunkikunnissa. Asuntorakentaminen vilkastuu tänä vuonna koko

maassa. Kaupan ja palvelujen investoinnit lisääntyvät lähinnä suurissa keskuksissa ja esikaupunkikunnissa. Asuntorakentamisen investointien kasvu hidastuu vuonna 2004.

**Kuntien rahoitusongelmat** lisääntyvät lähivuosina, näkymät ovat hieman huonommat kuin keväällä. Keskusseutujen ulkopuolella kuntien päättäjät ovat huolestuneita verotulokehityksen heikkenemisestä. Keskusseuduilla niiden arvioidaan lisääntyvän, vain suurimmissa keskuksissa toiveet paremmasta eivät ole kasvaneet. Kuntien rahoitusaseman kiristyminen heijastuu kuntien velanottoon. Sen arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna koko maassa, kasvu voimistuu vuonna 2004. Eniten velka lisääntyy suurissa keskuksissa.

Markku Nissinen

Alueb@rometri –  
Regionb@rometern 2/2003,  
Sisäasiainministeriön julkaisu  
31/2003

Julkaisun verkkoversio löytyy  
osoitteesta [www.intermin.fi/  
julkaisut/aluebarometri2\\_03](http://www.intermin.fi/julkaisut/aluebarometri2_03)

**Lisätietoja:**  
Markku Nissinen  
puh. (09) 160 44522

# Maakuntien kehitysarviot ennakoivat parempaa tulevaisuutta

SM:n alueiden ja hallinnon kehittämisosaston raportissa 'Maakuntien kehitysarviot 2003–2020' on tehty yhteenveto viimeaikoina tuotetuista pitkän aikavälin alueellisista kehitysarvioista. Maakuntasuunnitelmien mukaiset tavoitelaskelmat vuoteen 2020 saakka arvioivat väestön ja työllisten määrän kasvavan eri maakunnissa. Työvoima 2020 -projektin tuottama trendinmukainen perusuralaskelma arvioi puolestaan työvoiman ja työllisten määrän alkavan laskea useimmilla alueilla jo lähitulevaisuudessa väestön ikääntymisen myötä. Molemmista laskelmissa työttömyyden odotetaan kuitenkin alenevan ja työllisyysasteen kasvavan. Syynä on työvoiman ja työikäisen väestön väheneminen, sillä kasvavan poistuman myötä noin 40 % työvoimasta siirtyy eläkkeelle vuoteen 2015 mennessä.

Maakuntien tavoitelaskelmien ongelma on liian suureksi arvioitu väestönkasvu, mikä näkyy useimpien maakuntien luvuissa, mutta erityisesti Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan tavoitteissa. Koko maan tasolle summattuna väestötavoitteet ylittävät tilastokeskuksen trendiennusteen noin 350 000 hengellä vuonna 2020. Näin korkea väestötavoite edellyttää lähes 14 000 hengen vuotuista nettomaahanmuuttoa, kun nykyinen taso on noin 5000 henkeä.

Työllisyyden osalta maakuntien tavoitelaskelmat ovat sopusoinnussa hallitusohjelmassa esitettyjen työllisyystavoitteiden kanssa. Työpaikkojen määrän odotetaan kasvavan noin 100 000 seuraavan viiden vuoden aikana ja työllisyysaste ylittäisi 70 %:n tason vuonna 2010 ja 75 %:n tason vuonna 2020.

Trendinmukainen perusuralaskelma ennakoii työllisten määrän kasvavan enää vain Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Perusuran mukaan työllisyysaste alkaisi nousta vasta vuoden 2010 jälkeen työikäisen väestön voimakkaan vähenemisen myötä ja olisi vuonna 2020 noin 72 %.

Raportissa esitetään kolmantena vaihtoehtona eräänlainen työllistävän kasvun ura, jossa väestön ja työllisyyden kehitys on alueellisesti suhteellisen tasapainoinen. Vaihtoehdon mukaan myönteiseen työllisyyskehitykseen päästään vähäisemmällä väestönkasvulla kuin mitä maakuntien tavoitelaskelmat esittävät. Edellytyksenä on että työpaikkakasvu olisi vuoteen 2010 mennessä noin 70 000, jolloin työllisyysaste nousisi koko maassa 70 %:n tasolle ja saavuttaisi vuonna 2020 75 %:n ta-

son.

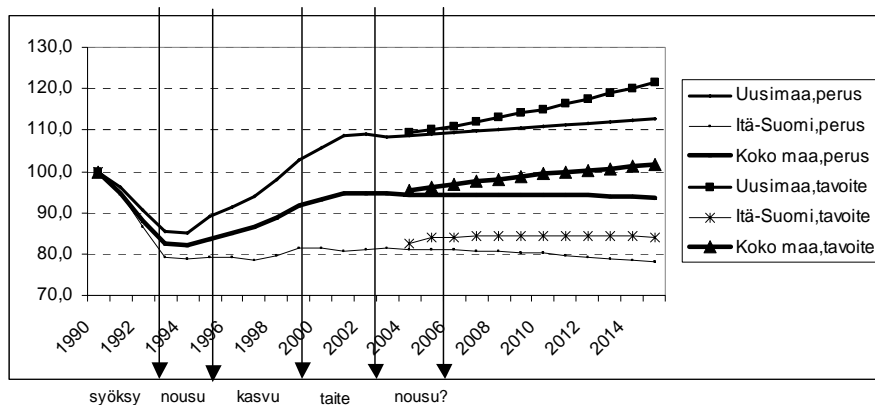
Eri laskelmien mukaan vuoteen 2015 mennessä työelämästä poistuu vanhuuseläkkeelle tai työkyvyttömyyseläkkeelle yhteensä noin 850 000 henkeä, mikä on noin 43 % verrattuna vuoden 2000 työllisen työvoiman määrään. Maakuntien osalta poistumat ovat useimmissa maakunnissa 43–45 %:n luokkaa. Korkein osuus on Etelä-Savossa (45 %) ja matalin Uudellamaalla sekä Pohjois-Pohjanmaalla (37 %). Suuret poistumat avaavat tulevaisuudessa uusia työpaikkoja lähes kaikissa ammattiryhmissä ja alueilla. Työvoima 2020 -projektissa ennakoitiin tulevien työpaikka-avausten kokonaismäärän toteutuvan poistuman ja työpaikkojen muutoksen summana. Perusuralaskelman mukaan avautuisi vuosina 2000–2015 noin 900 000 työpaikkaa, tavoiteuran mukaan 1 100 000 ja työllistävän kasvun uran mukaan 1 000 000 työpaikkaa.

Pitkällä aikavälillä on odotettavissa työvoimapula, vaikka lähitulevaisuudessa työttömyys ei tunnu hellittävän heikon talouskasvun takia. Tänä vuonna talouskasvu jäänee 1–2 %:n tasolle ja ensi vuonna päästään ehkä 2–3 %:iin, jolloin työllisyys pysyy nolllakasvun tuntumassa. Lokakuun 2003 työvoimatut-

kimuksen mukaan työllisiä oli 35 000 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin ja työllisyysaste oli laskenut. Eri maakunnissa työllisyyden kehitys on ollut hitaan kasvun oloissa varsin samansuuntaista. Ennustevaihtoehdoista nykyistä kehitystä kuvaa parhaiten trendinmu-

kainen perusuralaskelma, mikä ei lupaa työpaikkojen määrän juurikaan kasvavan lähivuosina. Nousu tavoiteuralle edellyttää nopeaa muutosta parempaan talouden suhdanteissa muutoin tavoitteet karkaavat käsistä.

**Työllisten määrän muutos 1990–2003 ja vaihtoehtoisten laskelmien mukaan 2004–2015, 1990=100**



'Maakuntien kehitysarviot 2003–2020' raportin voi tilata **Raili Markoffilta** (raili.markoff@intermin.fi) tai poimia SM:n kotisivuilta (www.sm.intermin.fi) kohdasta julkaisut). Liitteenä olevat maakunnittaiset excel-taulukot voi poimia SM:n kotisivuilta kohdasta 'alueellinen kehittäminen' ja 'tilastoja'.

*Ilkka Mella*

## Etätyön edistämisestä

Etätyö, hajautettu työ sekä e-työ ovat käsitteitä, jotka on liitetty myös alueiden kehittämiseen. Ne on yhdistetty keskeisesti informaatio- ja kommunikaatioteknologian kehitykseen. Alueiden näkökulmasta tavoitteeksi on nostettu työn ja erilaisten toimintojen hajauttaminen keskusalueiden ulkopuolelle.

Useissa yhteyksissä on todettu, että etätyö ei ole yleistynyt eikä sen edistämisessä ole onnistuttu tavoitteiden mukaisesti. Kuitenkin tuoreen eurooppalaisen Sibis-vertailututkimuksen mukaan vuonna 2002 Suomessa 21,8 prosenttia työvoimasta teki etätyötä. Vuoteen 1999 verrattuna määrä oli kasvanut 5 prosenttia. Pääasiassa on kasvanut suurimmilla kaupunkiseuduilla asuvien etätyöntekijöiden määrä sekä niiden, jotka työskentelevät etänä satunnaisesti ja osa-aikaisesti. Tietoverkkojen välityksellä tehtävä työ ei ole odotusten mukaisesti siirtynyt keskusalueiden ulkopuolelle. Se on lisännyt pääasiassa kasvukeskuksissa ihmisten

mahdollisuuksia joustavoittaa työn tekoaan sekä yritysten mahdollisuuksia muuttaa rakenteitaan joustaviksi ja verkostomaisiksi.

Alueiden kehittämisen näkökulmasta etätyön edistäminen näyttää siten ristiriitaiselta. Etätyö on muuttunut työelämän, työmarkkinoiden ja yritystoiminnan rakenteiden muutosten kautta yhä enemmän yhtäältä työn joustavoittamiseksi ja toisaalta monimutkaisiksi yritysten sisäisiksi ja yritysten välisiksi verkostomaisiksi rakenteiksi. Kehittämistoiminnassa ja etätyöohjelmissä etätyö kuitenkin tulkitaan perinteisen, tietoliikenneteknologiaan kytketyn, "etäällä olon" filosofian kautta. Usein unohdetaan, että, vaikka työtä tai useimpia työtehtäviä on mahdollista tehdä tietoverkoissa ajasta ja paikasta riippumatta, asettavat yritysten liiketoimintoihin liittyvät prosessit jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä haasteita, joihin yritykset eivät voi vastata paikkariippumattomasti. Kiristyvä kilpailu työvoimasta, työmarkkinoiden

luonteen muuttuminen sekä asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden roolin vahvistuminen osana yritysten innovaatiotoimintaa muokkaavat yritysten toimintaa ja aluesuhdetta jatkuvasti. Tietoverkkojen välityksellä tehtävää hajautettua työtä on siten vaikea edistää tuntematta yritysten toimintoihin liittyvää logiikkaa.

Tutkimuksessa "Työn hajautuminen verkostoyhteiskunnassa" selvitettiin alueiden kehittämisen näkökulmasta yritysten työn hajautumiseen liittyvää logiikkaa yhdeksän monitoimipaikkaisen yrityksen kautta. Yritykset olivat tietojenkäsittelypalveluiden ja muun liikelämää palvelevan toiminnan aloilta. Toimintojen hajauttaminen liittyi toimintaympäristön muutosten tai yrityksen sisäisen strategian kautta nousseisiin tarpeisiin. Toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin peilaten yritysten työn hajautuminen kytkeytyi tutkimuksessa selkeimmin sitoutuneen työvoiman saatavuuteen sekä tarpee-

>

# Valta- ja vastavirtaan – tutkimus muuttoliikkeestä

Ihmiset muuttavat niin valtavirtaan maalta kaupunkiseuduille kuin vastavirtaan maalle hakeakseen parempaa elämää, selviää Valta- ja vastavirtaan -tutkimuksesta. Tutkimuksessa selvitettiin maaseudun ja kaupungin välisen maasamuuton ominaispiirteitä. Tutkimus tehtiin keväällä 2001 otostutkimuksella. Kaikissa Pohjoismaissa on kerätty vastaavat aineistot.

Tutkimus osoitti, että maaseudulla haluttiin asua nykyistä useammin ja suurissa kaupungeissa nykyistä vähemmän. Suuret ikäluokat, maaseudulla syntynyt kaupunkiväestö sekä eläkeläiset eivät ole käynnistämässä maallemuuton tai ulkomaille muuton boomia. Opiskelijat eivät liiemmin ajatelleet paluumuuttoa kotiseudulle opintojen päätyttyä. Maalle suuntautui selvityksen mukaan 200 000 hengen muuttopotentiaali. Tästä toteutuu kuitenkin vain pieni osa eli kymmenes.

Suomessa muuton motiivina on parempi elämä. Muuton syyt jakautuivat melko tasaisesti elämänvaiheeseen ja sosiaalisiin syihin (33 %), asumiseen (29 %), opintoihin (20 %) ja työhön (18 %). Kaupunkimuutot liittyivät enemmän asumiseen, maalta kaupunkiin muutot opintoihin ja työhön, vastavirtaan maallemuutot elämänvaiheeseen ja sosiaalisiin syihin sekä asumisympäristöä korostaviin seikkoihin ja maaseutumutot elämänvaiheeseen ja muihin sosiaalisiin syihin.

## Kaupunkimuuttajat tyytyväisiä

Kaupunkimuuttajat olivat maaseutumuttajia tyytyväisempiä uusiin elin-

oloihinsa, asuinpaikkakuntaansa sekä elämäänsä yleensä. Maaseutu näytti tarjoavan muuttajalle korkeampaa asumistasoa, elinympäristön laatua ja naapurisuhteita sekä henkilökohtaisen turvan tunnetta, mutta huonontuneita palveluja ja heikkoja työllistymis- ja työpai-kan vaihtomahdollisuuksia. Mitä kauemmas kaupungin keskustasta maaseudun suuntaan muutettiin, sitä paremmiksi asunto-olojen koettiin muuttu- neen.

Kaupunkimuutoissa koettiin turvatomuutta – urbaanin elämän vierautta. Naimattomat, pienet kotitaloudet ja etenkin opiskelijat pitivät uutta kaupunkimaista ympäristöään entistä turvatomampana. Elinympäristön tila oli erityisesti kaupunkialueille muuttaneiden nuorten huoli. Myös esikaupunkien palvelujen puutteita valiteltiin.

Oman kunnan tulevaisuus huolestutti etenkin pienillä maaseutupaikkakunnilla. Maaseudulta kaupunkiin muuttaneista viidesosa ei tuntenut kuuluvansa mihinkään erityiseen paikkaan, kuten kaupunginosaan, kylään, kaupunkiin tai maakuntaan.

77 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että ihmisillä halutessaan tulisi olla mahdollisuus jäädä kotiseudulleen asumaan. Noin kolme neljästä edellytti, että poliitikkojen olisi myös luotava edellytykset tähän. Kaksi viidestä katsoi, että ihmisten, jotka eivät löydä työtä omalta asuinalueeltaan tai sen läheisyydestä, pitäisi muuttaa työn perässä toiselle paikkakunnalle. Tosin vain neljäsosa oli itse valmis muuttamaan. Työn perässä muuttamista kannattivat eniten kaupunkilaiset ja työssäkäyvät. Työn

takia muuttamiseen suomalaiset suhtautuivat muita pohjoismaalaisia nuivemmin.

## Läheisten turvallisuus ja rehellisyys tärkeimmät arvot

Muuttajien elämää ohjaavat arvot eivät näytä olennaisesti eroavan paikalleen asettuneiden arvoista. Myöskään maaseutu- ja kaupunkiväestön arvot eivät näytä etäännyvän toisistaan. Läheisten turvallisuus ja rehellisyys olivat tärkeimmät arvot muuttavan väestön keskuudessa niin maaseudulla kuin kaupungeissa. Muiden huomioimisen arvo- ulottuvuus oli keskeisintä. Varakkuus, vaikutusvalta, seikkailun ja riskin hake- minen sekä yhteiskunnallinen valta koettiin vähiten tärkeiksi. Paikallaan pysynyt maaseutu- ja kaupunkiväestö korosti säilyttäviä arvoja enemmän kuin muuttaneet. Maaseudulla sosiaalista tunnustusta ja auttavaisuutta arvostettiin kaupunkiväestöä enemmän.

Sisäasianministeriön julkaisusarjassa (14/2003) ilmestynyt tutkimus Valta- ja vastavirtaan löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta [www.intermin.fi/julkaisu/valtavirta](http://www.intermin.fi/julkaisu/valtavirta).

*Tarja Pyöriä*

### Lisätietoja:

Tarja Pyöriä,  
tarja.pyoria@intermin.fi

>

seen sijaita lähellä toiminnan kannalta oleellisia asiakkaita ja kumppaneita.

Ensimmäisenä haasteena alueilla onkin rakentaa erityisesti yritysten tarpeisiin toimintojen sijoittamista tukevia ”kokonaispaketteja”. Toiseksi haasteena on sitoa hajautettua yritystoimintaa paikalliseen toimintaympäristöön, jotta alueille olisi saatavissa työllisyys- ja tulokehityksen ohella myös mahdollisia verkostojen kautta välittyviä uusia

ideoita, tietoa, teknologiaa ja oppimis- prosesseja. Kolmantena haasteena on vahvistaa alueen yritysten yhteistyö- mahdollisuuksia, tavoitettavuutta ja kilpailukykyä verkostoitumisen kautta. Erityisesti pienet yritykset tarvitsevat vahvaa alueellista verkostoyhteistyötä. Etätöiden kehittämistä alueilla ei tulisi rakentaa erillisten ja muusta kehittämisestä irrallaan olevien ohjelmien varaan, vaan keskeistä on muodostaa kokonai-

suus, jossa lähtökohtana on yritysten toimintalogiikan tunteminen.

*Nina Mustikkamäki*

Työn hajautuminen verkosto yhteis- kunnassa. Jäsennys etätöihin ja yritysten sisäisiin verkostoihin  
9 case-yrityksen kautta  
Sisäasianministeriön julkaisu 29/2003



SISÄASIAINMINISTERIÖ  
INRIKESMINISTERIET



## ALUEPOLIITTINEN KONFERENSSI

Sisäasiainministeriö ja Jyväskylän yliopisto järjestävät yhteistyössä aluepoliittisen konferenssin "Kohti alueellista tasapainoa" Jyväskylässä tiistaina 20. tammikuuta 2004 kello 10.00–17.00 päättäjille, tutkijoille ja tiedotusvälineiden edustajille.

Konferenssissa käsitellään aluepolitiikan toimintalinjoja ja valtion toimintojen alueellistamista. Pääministeri **Matti Vanhanen** esittelee hallituksen aluepolitiikan päälinjoja ja alueellistamisen koordinaatiotyöryhmä luovuttaa pääministerille ohjelmaehdotuksensa "Valtion keskushallinnon sijoittumisstrategia 2015". Strategia esitellään konferenssille, jonka osanottajilla on tilaisuus esittää kysymyksiä sekä pääministerille että ohjelmaehdotuksen valmistelijoille. Keskustelun ensimmäisen puheenvuoron käyttää SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja, kansanedustaja **Jouni Backman**.

Konferenssin toisena erityisteemana on teknologian ja tutkimuksen alueellisen tasapainoinen hyödyntäminen. Pääalustajana on maaherra **Eino Siuruainen**, joka kauppa- ja teollisuusministeriön asettamana selvitysmiehenä valmistelee asiasta ehdotusta.

### Lisätietoja:

- Neuvotteleva virkamies Kielo Karioja, puh. (09) 160 42261, e-mail: kielo.karioja@intermin.fi
- Tiedottaja Katja Palonen, puh. (09) 160 44681, e-mail: katja.palonen@intermin.fi

## SVENSK RESUMÉ

### ■ Nyheter från Bryssel

Utgången av regeringskonferensen är ännu osäker, men man kan konstatera att offentligheten fokuserat på vissa politiska förändringar medan förändringstrender av långsiktig betydelse rönt mindre allmänt intresse. En sådan trend är t.ex. den pågående stärkningen av regionernas ställning. Medlemsländernas krav på en förenklad strukturfondsförvaltning kommer att följas, men länderna bör då se sig i spegeln och granska vilka förändringar i deras nationella förvaltning detta i sin tur förutsätter. Agenda 2007 ligger fortfarande hos kommissionen eftersom medlemsländerna inte vill diskutera unionens budget och regionpolitik samtidigt som regeringskonferensen. Ärendet kommer istället upp efter årsskiftet, vilket ytterligare understryker att 2004 blir ett regionpolitiskt viktigt år.

*Paavo Pirttimäki*

### ■ Om den kohesionspolitiska reformen

Ministrarna med ansvar för regionpolitik möttes informellt i Rom 20.10.2003. Mötet, där EU25 samt ett antal övriga länder och organisationer

deltog, präglades av väntan på kommissionens riktlinjer för budget och strukturfondsreform. De flesta länder stödde kommissarie **Barnier** strävan att säkra region- och strukturpolitiken en fortsatt stark position inom EU, och enighet rådde även om att förflytta stödets tyngdpunkt till unionens allra fattigaste regioner samt förenkla stödförvaltningen. Däremot gick åsikterna isär om utformningen av den politik som faller utanför mål 1. Nästa motsvarande möte hålls i Irland i februari 2004.

*Tiina Heiskanen*

### ■ Synpunkter på strukturfondsreformen

När kommissarie Barnier i Rom presenterade den region- och strukturpolitiska reformens huvuddrag betonade han solidaritet och behovet av att öka regionernas konkurrenskraft. Kommissionen bereder tre mål: utveckling av eftersatta regioner, regional konkurrenskraft och sysselsättning, samt samarbete. Reformen hänger enligt Barnier ihop med bl.a. det nya grundlagsfördraget, utvidgningen och nästa periods budgetram. Diskussionen om den sistnämnda påverkas i sin tur kraftigt av medlemsländernas dåliga ekonomi och

den låga nyttjandegraden av programfinansiering under föregående period. Under diskussionen framförde medlemsländerna sina synpunkter på EU:s framtida region- och strukturpolitik.

*Tiina Heiskanen*

### ■ Särdragen hos alpina regioner inom EU

Det inofficiella EU-ministermötet i Taormina på Sicilien 14–15.11.2003 handlade om särdragen hos alpina regioner samt beaktandet av dessa i EU-politiken. Ordförandelandet Italien försökte driva igenom en politisk deklARATION som i praktiken hade inneburit mål 1-status för alla alpina regioner, utan att närmare definiera kriterierna för dessa. De tre stora medlemsländerna samt Sverige, Danmark och Finland vägrade dock gå med på detta. Mötets resultat formulerades istället i termer av ett antal slutsatser som ordförandelandet presenterade. Dessa betonade de alpina regionernas särdrag och potential, betydelsen av miljö- och landskapsvård, samt subsidiaritetsprincipen.

*Tiina Heiskanen*

## ■ Kommissionens nya kommunikationsguide på Inforegios sidor

På Inforegios hemsida, i anslutning till Generaldirektoratet för regionutveckling, finns en ny helhet med information om EU-programmens kommunikation. På sidan hittar du kommunikationspraxis för ett antal olika program. Dessutom innehåller den info om evenemang, informationsmaterial och utvärderingar, samt en preliminär version av den så gott som färdiga guiden om EU-kommunikation. Besök sidan och berätta om den åt dina kollegor!

## ■ Mål 1-programmen får 41 miljoner euro till

Övervakningskommittéerna för mål 1-programmen i Norra och Östra Finland möttes 24 och 25.11. Man beslöt bl.a. föreslå att det åt båda programmen, som nu kommit halvvägs, utdelas resultatreserv. Detta är ett 4-procents tillägg i finansieringsramarna som delas ut till framgångsrika program vid halva programperioden. För Finlands mål 1-program innebär detta 41 miljoner euro – 13,9 miljoner åt Norra och 27,1 miljoner åt Östra Finland. Ärendet bör ännu behandlas av statsrådet och kommissionen.

*Anu Nousiainen*

## ■ Mål 2-programmen får 23 miljoner euro till

Övervakningskommittéerna för mål 2-programmen i Södra och Västra Finland möttes 27 och 28.11. Man beslöt bl.a. föreslå att det åt båda programmen, som nu kommit halvvägs, utdelas resultatreserv motsvarande ett ökning av de ursprungliga finansieringsramarna med cirka 4 procent. Detta innebär 0,2 miljoner euro för Ålands program, 9,8 miljoner för programmet Södra Finland, samt 13 miljoner för Östra Finland. Övervakningskommittéerna beslöt även om hur resultatreserven ska riktas inom programmen.

*Harri Ahlgren*

## ■ Centrala resultat av mål 1-programmens mellanutvärdering

Mellanutvärderingarna av Finlands mål

1-program ger vid handen att Norra Finlands program fungerar bra som ett verktyg för regional utveckling. Programmet utgör den fasta grunden för regionpolitiken inom programregionen, särskilt Lappland. Men regionen har vissa problem – t.ex. strukturovandlingen inom lantbruket – som är så stora att programmet har svårt att rå på dem. Inom Östra Finlands program har igen sammanpassningen med andra strategiska åtgärder i regionen, såsom de nya landskapsplanerna, lyckats särskilt bra. Men utvärderarna anser att den regionala ekonomins långsamma utveckling är oroväckande. Utvärderingarna finns på [www.intermin.fi/suomi/valiarviointi](http://www.intermin.fi/suomi/valiarviointi).

*Marja Taskinen*

## ■ Mål 2-programmens utvärdering: centrala resultat och rekommendationer

Både Västra och Södra Finlands program täcker stora, socioekonomiskt diversa geografiska områden. I Västra Finlands programregion präglas näringslivet av att den privata servicesektorn är så liten, vilket möjligen inte beaktats i tillräckligt hög grad i programmet företagsverksamhet. Annars får programmet klart godkänt. I Södra Finlands programregion undrar utvärderarna ifall skolningsåtgärderna inom ramen för programmet i för hög grad koncentrerats till IT-branschen, men drar ändå slutsatsen att programmet märkbart förbättrat näringslivets verksamhetsförutsättningar. Utvärderingarna finns på [www.intermin.fi/suomi/valiarviointi](http://www.intermin.fi/suomi/valiarviointi).

*Harri Ahlgren*

## ■ Om utvärderingens utmaningar

Landskapet Södra Karelen erfarenheter av programutvärdering tyder på att det finns mycket att förbättra i uppföljningssystemen. De resultatuppgifter som finns i Fimos avviker ofta betydligt från andra källors uppgifter. Finansieringsmyndigheternas praxis vid registereringen av uppföljningsdata varierar kraftigt. Och registrering av uppgifter om sysselsättningseffekter enligt indikatoranvisningarna leder till slutresultat som inte verkar ge en korrekt bild av verkligheten. Vad är nyttan av utvärderingsresultaten om de ge-

mensamma uppföljningssystemen är otillförlitliga?

*Ritva-Liisa Rantonen*

## ■ Nytt om Interreg IIIB-programmen

Programmet Östersjöns övervakningskommitté sammanträdde 16–17.10.2003. Ett justerat programdokument inlämnades till kommissionen i slutet av november. Det justerade programmet EU-finansiering uppgår till totalt 146,7 miljoner euro. Nästa ansökningsrunda inom programmet blir 12.1–27.2.2004. Till programmet sekretariat söks ny personal. "Miniparternariet" i Nairn i Skottland 20–21.11 var lyckat och man beslöt utveckla detta format vidare. Programmet Nordisk Periferis övervakningskommitté och styrgrupp sammanträdde 27–28.11.2003. Man behandlade bl.a. slutrapporten för programmet mellanutvärdering, beslöt att övergå till kontinuerligt ansökningsförfarande, och valde ut den femte ansökningsrundans projekt. Sekretariatet har bytt adress och telefonnummer.

*Harry Ekestam*

## ■ Genomförandet av Interreg III- och Urban II-programmen programperioden 2000–2006

I slutet av oktober 2003 hade EU-medlen bundits inom Interreg III- och Urban II-programmen i följande proportioner: inom Interreg IIIA-programmen sammanlagt 57 % av en total finansieringsram på 144,06 miljoner euro, inom Interreg IIIB sammanlagt 39 % av 121,5 miljoner, inom Interreg IIIC 23 % av 28,6 miljoner (startade betydligt senare än de andra), och inom Urban II sammanlagt 34 % av 5,3 miljoner.

*Petri Haapalainen*

## ■ Om de nya grannskapsprogrammen

I juli utgav kommissionen en kommuniké om ett nytt finansieringsinstrument för EU:s yttergränser. Detta introduceras i två steg. För 2004–2006 uppgörs s.k. grannskapsprogram, baserade på Interregprogrammen, vid de yttre gränserna. Parallellt påbörjas beredningen av ett helt nytt grannskaps-

instrument som tas i bruk efter 2006. För Finlands del innebär detta att vissa Interreg IIIA-program och IIIB-programmet Östersjön blir grannskapsprogram, med konsekvenser som beskrivs närmare inne i tidningen. Beredningsarbetet koncentreras kring årsskiftet och de ”nya” programmen torde kunna godkännas våren 2004.

*Harry Ekestam*

### ■ Urbact-övervakningskommittén sammanträdde

Urbact-programmets övervakningskommitté sammanträdde 5.11.2003 och gick igenom programmets nuläge. Inga finansieringsavtal mellan medlemsländerna och förvaltningsmyndigheten Frankrike har undertecknats, eftersom det råder oenighet om vilken part som bär granskningsansvaret. Ur den första ansökningsrundan har fem stadsnätverk godkänts, och till den andra ansökningsrundan har nio ansökningar inkommit. Därtill finns arbetsgrupper och undersökningar där man behandlar teman som är gemensamma för flera nätverk.

*Kauko Aronen och Mika Honkanen*

### ■ Stor stadskonferens i Milano

6.11.2003 ordnade Italien, EU och Milano en stor stadskonferens (European Summit of Cities). Temat var städernas betydelse för Europas hållbara och balanserade utveckling. Därtill undertecknade stadsdirektörerna en gemensam deklaration som betonade städernas position i EU:s framtida strukturpolitik. Man framhöll stadsnätverkens betydelse för en balanserad regional utveckling och för att främja en hållbar utveckling.

*Veijo Kavonius och Mika Honkanen*

### ■ Övervakningskommittémöte och ett tredje forskarseminarium inom Espo 2006

I Espo-projekten produceras ny information om Europas regionstruktur och hur denna utvecklas. Målet med seminariet 6–9.10.2003 var att presentera och utvärdera pågående forskningsprojekt och deras preliminära re-

sultat. På basen av seminariet uppgörs ett ”guidance paper” med projektvisa riktlinjer för slutarbetena. Övervakningskommittén ansåg att seminariet varit lyckat men önskade att följande seminarium, som äger rum i Norge 10–13.5.2004, ska lägga mer vikt på slutsatser och policyrekommendationer.

*Ulla Blomberg och Harri Pitkäranta*

### ■ Regionministrarna sammanträdde i Oslo

De nordiska regionministrarna sammanträdde i Oslo 29.10.2003, i samband med Nordiska Rådets plenum. Man diskuterade avlägsnandet av gränshinder, effekterna av EU:s utvidgning på den nordiska regionpolitiken, samt städernas betydelse för regionutvecklingen. Det beslöts att NÄRP ska hålla ett gemensamt möte med sina baltiska kolleger (NB8) under år 2004. Islands minister avslutade med att presentera landets ordförandeprogram för år 2004.

*Harry Ekestam*

### ■ Nyheter från NÄRP

Årets fjärde NÄRP-möte hölls i Oslo 29.10.2003, genast efter ministermötet. NÄRP diskuterade ministermötet och konstaterade att mötena borde utvecklas mot ökad dialog. Årets sista NÄRP-möte hölls i Köpenhamn 26.11.2003. Mötet inleddes med ett gemensamt möte med gränsregionkommittéerna. På NÄRP:s eget möte efteråt diskuterade man utvecklingen av ministermötena samt gränsområdeskommittéernas självutvärdering. Därtill fattade man ett antal finansieringsbeslut. Nästa möte blir i Bryssel 16–17.2.2004.

*Harry Ekestam*

### ■ Sloveniens regionminister besökte Finland

Sloveniens minister med ansvar för regionutveckling, **Zdenka Kovac**, besökte Finland 28–30.10.2003 i spetsen för en delegation på cirka 30 personer. Delegationen bekantade sig med olika aspekter av Finlands programbaserade regionpolitik och var särskilt imponerad av det nära gränsregionala samarbetet mellan Torneå och Haparanda. Under besöket avtalade Kovac med minister **Manninen** om fortsatt sam-

arbete och fortgående utbyte av information i region- och strukturpolitiska frågor.

*Kaisa-Leena Lintilä*

### ■ Programmet för regioncentra: valda regioner för 2004–2006

Statsrådet valde 4.12.2003 ut de regioner som deltar i programmet för regioncentra åren 2004–2006. Programregionerna är de samma som under åren 2001–2003. Stadsprogramarbetet i Helsingforsregionen samt dess randregioner får också stöd.

*Hanna Paakkolanvaara*

### ■ Regioncentraprogrammet halvvägs

Tack vare regioncentraprogrammet har i synnerhet regionsamarbetet och dess strategiska aspekt förstärkts. I fortsättningen borde man dock inom programmet klargöra hur man kunde åstadkomma en hållbar effekt på regionernas konkurrenskraft utgående från den goda praxisen i detta strategiska arbete. Programmet mellanutvärderingsrapport publiceras i januari 2004.

*Ulla-Maija Laiho*

### ■ Höstens regionbarometer: hopp om ljusning

Enligt höstens regionbarometer, den 25:e i ordningen, har de kommunala beslutsfattarnas framtidstro stärkts sedan i våras. Detta gäller särskilt centralorterna. Det kommunala samarbetet fungerar fortsatt bra. Nästan en tredjedel av beslutsfattarna förutspår att den egna kommunen kommer att fatta ett sammanslagningsbeslut inom det närmaste decenniet. Sysselsättningsläget bedöms något positivare än i våras. Däremot kommer kommunernas finansieringsproblem att växa under de närmaste åren. För mer information, beställ Regionbarometern från inrikesministeriet eller se [www.intermin.fi/julkaisut](http://www.intermin.fi/julkaisut).

*Markku Nissinen*

## ■ Landskapens utvecklingsprognoser förutspår bättre framtid

I en ny rapport sammanfattas ett antal färsk regionala långsiktsprognoiser. Många av prognoserna bygger på alltför positiva uppskattningar av befolkningstillväxten, men vad sysselsättningen beträffar är de i linje med andra prognoser. Utfallet av den kommande pensionsvägen är i de flesta regioner lika betydande: jämfört med år 2000 kommer cirka 43–45 % av arbetskraften att ha gått i pension år 2015. Rapporten kan beställas av **Raili Markoff** eller laddas ner från [www.intermin.fi/julkaisut](http://www.intermin.fi/julkaisut).

*Ilkka Mella*

## ■ Om att främja distansarbete

Begreppet distansarbete kopplas ofta till regionutveckling, då snarast tanken att med teknologins hjälp skapa arbetstillfällen utanför centralorterna. Enligt en färsk undersökning jobbar 21,8 % av den finländska arbetskraften helt eller delvis på distans, en ökning med 5 % sedan 1999. Men största delen av denna ökning härrör sig från allt flexiblere arbetsformer på centralorterna. Regioner som vill främja distansarbete bör bekanta sig med verksamhetslogiken hos de företag som använder dylika arbetsformer.

*Nina Mustikkamäki*

## ■ Utredning om flyttningsströmmar

En utredning om flyttningsströmmarna mellan stad och landsbygd visar att flyttningen i båda riktningarna sker i syfte att uppnå ett bättre liv. Allt fler uppger att de vill bo på landet och allt färre i de stora städerna. Å andra sidan var de som flyttat i eller till städerna nöjdare med sina levnadsförhållanden, sin hemort och sin tillvaro i allmänhet. Undersökningen finns i sin helhet på [www.intermin.fi/julkaisu/valtavirta](http://www.intermin.fi/julkaisu/valtavirta).

*Tarja Pyöriä*



Alue-Integraattorin internet-osoite: <http://www.intermin.fi/suomi/integraattori>

### TOIMITUS

**Julkaisija:** Sisäasiainministeriön alueiden ja hallinnon kehittämisosasto • **Vastaava toimittaja:** Kielo Karioja-Mäkelä, puh. (09) 160 42261, fax (09) 160 44650, e-mail: [kielo.karioja@intermin.fi](mailto:kielo.karioja@intermin.fi) • **Svensk resumé:** Wilhelm Barner-Rasmussen • **Taitto:** Tuula Kostia • **Tilaukset:** Raili Markoff, puh. (09) 160 44532, fax (09) 160 44655, Sisäasiainministeriö, PL 26, 00023 VALTIONEUVOSTO, julkaisu on maksuton • **Monistus:** Sisäasiainministeriön monistamo

ISSN 1237-2226